

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานำเสนอผลงานเรื่องปัญหาและการจัดการความขัดแย้งระหว่างนักรบเมืองกับข้าราชการประจำในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็น 5 หัวข้อดังนี้

1. บริบทของกรณีศึกษา
2. รูปแบบความขัดแย้งระหว่างนักรบเมืองกับข้าราชการประจำ
3. สาเหตุความขัดแย้งระหว่างนักรบเมืองกับข้าราชการประจำ
4. ผลกระทบความขัดแย้งระหว่างนักรบเมืองกับข้าราชการประจำ
5. วิธีการจัดการความขัดแย้งระหว่างนักรบเมืองกับข้าราชการประจำ

บริบทของกรณีศึกษา

หัวข้อบริบทของกรณีศึกษาในที่นี้เป็นการนำเสนอข้อมูลพื้นฐาน เพื่อเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาและการจัดการความขัดแย้งในปัจจุบันระหว่างนักรบเมืองกับข้าราชการประจำในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มาเป็นพื้นฐานเบื้องต้น ผู้วิจัยจะนำเสนอบริบทในเชิงประวัติศาสตร์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1. บริบททางเศรษฐกิจ
2. บริบทการเมืองและการปกครอง
3. บริบททางสังคมและวัฒนธรรม

บริบทเศรษฐกิจ

สาเหตุที่เรียกตำบลหนองบัว เพราะเดิมมีสระหรือหนองใหญ่ เนื้อที่ประมาณ 40 ไร่ อยู่หลังวัดทรายงามที่เชื่อมต่อกับวัดหนองบัว มีบัวหลวงขึ้นอยู่เต็มสระจึงเรียกหมู่บ้านแห่งนี้ว่า หนองบัว สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“สมัยก่อนยัง ไม่มีบ้านเท่ากันในสมัยปัจจุบัน และในสระน้ำก็มีดอกบัวบานเต็มสระ ซึ่งอยู่บริเวณเชิงเขาวัดทรายงาม ทำให้คนผ่านไปผ่านมาเรียกหนองน้ำนี้ว่า หนองบัว จึงเป็นชื่อหมู่บ้านหนองบัวในปัจจุบัน” (นาย ก. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ในอดีตนั้นเศรษฐกิจของหนองบัวในอดีตนั้นมีลักษณะเป็นการผลิตควบคู่กันไประหว่างการผลิตเพื่อยังชีพและการผลิตเพื่อขาย คนหนองบัวจะทำการทำประมง ปลูกผัก ทำสวนทำไร่ ปลูกอ้อยแข่งไก่ เป็นต้น ดังนั้นผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคจะนำไปแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้านหรือใน

บางครั้งก็ขายในราคาที่ถูก เพื่อนำเงินมาเป็นรายได้หมุนเวียนในครอบครัว เช่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ ค่าเล่าเรียนของบุตรหลาน เป็นต้น ลักษณะการผลิตเพื่อยังชีพและเหลือขายของชุมชนหนองบัว สามารถสะท้อนได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

เศรษฐกิจของหนองบัวในอดีตนั้นเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง เมื่อเริ่มมีการตัดถนนเข้ามาในชุมชนเมื่อประมาณ 40-50 ปี ประมาณ พ.ศ. 2500 เริ่มมีถนนเข้ามาภายในหมู่บ้าน เริ่มจากเป็นถนนลูกรังและเริ่มมีรถโดยสารประจำทางขึ้น อย่างเช่น รถโดยสารเจ็ดสีเงิน ซึ่งถือเป็นผู้ที่วิ่งรถโดยสารคนแรก ๆ ของหนองบัว ถนนสายแรกที่มีรถวิ่งเรียกว่าถนนญาณวิโรจน์ ผู้ที่บุกเบิกคือ อดีตเจ้าอาวาสวัดทรายงาม ถนนสายนี้จึงตั้งชื่อถนนตามชื่อท่านและเมื่อถนนได้ทำการลาดยางทำให้การคมนาคมสะดวกยิ่งขึ้นพร้อมทั้งมีกระแสไฟฟ้าเข้ามาภายในหมู่บ้านทำให้ความเจริญเริ่มเข้ามาอย่างรวดเร็ว ชาวบ้านเริ่มเป็นหนี้เป็นสินเพิ่มมากขึ้นจากการซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น (นาย ก. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“ไฟฟ้าเริ่มเข้ามาพร้อม ๆ กับการมีถนน ประชาชนเริ่มสบายขึ้นแต่เริ่มเป็นหนี้มากขึ้นจากการที่เริ่มใช้พวกอุปกรณ์ที่ใช้ไฟฟ้า ถ้าสมัยนั้นใครมีโทรทัศน์สักหลังหนึ่งก็นับว่าเป็นคนมีฐานะดีเป็นคนมีหน้ามีตา” (นาง ข. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เศรษฐกิจของหนองบัวที่เห็นเด่นชัดในเวลาต่อมา คือ การเข้ามาของธุรกิจทำพลอย ธุรกิจพลอยเติบโตในตัวอำเภอเมืองจันทบุรีและขยายตัวกระจายออกไปในตำบลและอำเภอต่าง ๆ การเริ่มเฟื่องฟูของธุรกิจพลอย ทำให้ชาวหนองบัวจากเดิมที่ทำมาหากินเพื่อยังชีพ เช่น การทำประมงหรือปลูกเพื่อขาย เข้ามาสู่การค้าพลอยเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2525-2527 พบว่า เศรษฐกิจต่าง ๆ ของหนองบัวขยายตัวมาก อันเนื่องมาจากการตั้งโรงงานเจียรนัยพลอย เช่น โรงงานพลอยเสี่ยสงบ วรรณโพธิ์ โดยมีจักรจำนวน 200 ตัวหรือบางครั้งชาวหนองบัวเองก็มีการรับพลอยไปโกนหรือเจียรนัยที่บ้านของตนเอง การเติบโตของธุรกิจพลอยทำให้เกิดเสียพลอยหรือผู้ประกอบการพลอยขึ้นมามากในเขตตำบลหนองบัว จึงเป็นจุดเปลี่ยนด้านเศรษฐกิจของหนองบัวได้ชัดเจน (นาย ก. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา วัตถุประสงค์พลอยในเมืองจันทบุรีเริ่มลดน้อยลงทำให้เศรษฐกิจในหนองบัวได้ซบเซา ดังนั้นบางคนที่เคยทำพลอยก็หันกลับไปสู่การทำเศรษฐกิจเพื่อยังชีพ เช่น การลงคลองหาปูหาปลา เลี้ยงชีพไปวัน ๆ แต่อย่างไรก็ดีเศรษฐกิจส่วนใหญ่ที่เป็นเศรษฐกิจหลักของตำบลหนองบัวก็ไม่สามารถกลับไปสู่เศรษฐกิจเพื่อยังชีพได้ จึงพบว่า ในปัจจุบันเป็นเศรษฐกิจเพื่อขายเป็นหลัก สินค้าที่มีการขาย ซึ่งเข้ามาแทนที่การทำพลอยก็คือ ผลิตภัณฑ์จากอาหารทะเล (นาง ข. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ผลิตภัณฑ์ของตำบลหนองบัว มีดังนี้

1. กะปิเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำจากเคย ในเขตหนองบัวนั้น มีกะปิที่ได้รับความนิยม ก็คือ กะปิที่ทำจากเคยหลังเขียว เพราะจะได้สีกะปิที่สวยงามไม่ดำจนเกินไป นอกจากเคยหลังเขียวแล้วก็มีเคยหลังแดงที่ทำกะปิได้ แต่จะได้สีไม่สวยเท่ากับเคยหลังเขียว และก็ขายได้ราคาไม่ดีเท่าเคยหลังเขียวด้วย ตอนนี้อยู่กันอยู่ที่ประมาณกิโลกรัมละ 150 บาท

2. น้ำปลาของชาวบ้านหนองบัวทำจากปลาที่เรียกว่า ปลากิ่งอื้อซึ่งก็คือปลาไส้ตัน การทำน้ำปลาเริ่มจากนำปลามาเคล้ากับเกลือและหมักประมาณ 1 ปี หลังจากนั้นจึงนำมารับประทานได้ น้ำปลาที่ได้จากการหมักครั้งแรก เรียกว่าหัวน้ำปลา หัวน้ำปลาขวดหนึ่งราคาประมาณ ขวดละ 30 บาท เหมาะสำหรับจิ้มหรือเหยาะเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนน้ำปลาในขั้นที่สองที่ได้จากการเติมน้ำหมักต่อ ก็เรียกว่าหางน้ำปลา หางน้ำปลาจะมีราคาขวดละประมาณ 10-15 บาท เหมาะสำหรับใช้ปรุงอาหาร ไม่ต้องกลัวเปลือง ผู้ที่ทำน้ำปลาคนแรก ๆ เป็นลูกของชาวจีนที่อาศัยอยู่ในหนองบัว ชื่อว่าเจ๊กเจียวไต้และต่อมาเจ๊กเจียวไต้ ได้ขายโรงทำน้ำปลาให้ขายดี ตาหุย ต่อมาในที่สุดขายดี ตาหุย ก็ได้เลิกทำน้ำปลา แต่ก็มียังชาวหนองบัวบางคนทำน้ำปลาในครัวเรือน ดังกล่าวกันว่า “การทำน้ำปลาของหนองบัวก็ยังมีแต่ไม่มากนัก แต่ก็ยังหาซื้อน้ำปลาดิบ น้ำปลามาตากแดด ว่ากันว่าน้ำปลาดิบ ถ้าตากแดดถึงหรือตากแดดตามกำหนดรสชาติอร่อยมาก”(นาย ก. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

3. กุ้งแห้งทำจากกุ้งที่ชาวหนองบัว เรียกว่ากุ้งนา กุ้งนาจะมีลำตัวออกสีเทา ๆ ปนเหลือง เมื่อตากแดดแล้วจะได้กุ้งแห้งที่กรอบและดำยังเก็บในตู้เย็นแล้วออกมาดำก็จะได้น้ำกุ้งแห้งป่นที่พูนำรับประทาน กรรมวิธีการทำกุ้งแห้งของชาวหนองบัว ก็ใช้วิธีการที่เคยทำแบบในอดีต คือขั้นแรกจะเอากุ้งสด ๆ เป็น ๆ คลุกกับน้ำผสมสีผสมอาหาร แล้วนำไปนึ่ง หลังจากนั้นก็นำไปตากให้แห้ง ถ้าแดดดีก็จะใช้เวลาประมาณ 2-3 วันและจากนั้นก็เอามาใส่ถุงผ้า แล้วก็เคาะกลับไปมา จนเปลือกแตกหลุดล่อนออก แล้วหลังจากนั้นค่อย ๆ เอาเปลือกส่วนหัว ส่วนหางกับและเอาขาที่ยังหลงเหลืออยู่ตามท้องออก ในเวลาเคาะก็ต้องเคาะในช่วงอากาศร้อน ๆ แห้ง ๆ ด้วย เพื่อให้ได้กุ้งแห้งที่มีคุณภาพ ส่วนกุ้งขาวกับกุ้งดำนั้น ไม่นิยมนำมาทำเป็นกุ้งแห้ง เพราะจะได้กุ้งแห้งที่แข็งไม่กรอบเหมือนกุ้งนา (นาง ข. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

อย่างไรก็ดีการทำกุ้งแห้งขายในหนองบัว ก็ยังมีผลผลิตค่อนข้างน้อย เนื่องจากคนทำกุ้งแห้งยังต้องพึ่งกุ้งสดจากชาวประมงพื้นบ้าน ทำให้ได้ผลผลิตที่น้อย ดังนั้น กุ้งแห้งที่ชาวบ้านทำมักจะไม่พอขาย แต่ก็ทำให้ราคากุ้งแห้งขยับสูงไปเรื่อย ๆ จากเดิมราคาประมาณ 500-600 บาท เมื่อ 30 ปีก่อน มาเป็นราคา กิโลกรัมละ 1,000 บาท สำหรับกุ้งแห้งขนาดตัวธรรมดา แต่ถ้ากุ้งแห้งตัวใหญ่อยู่มีราคา 1,500 -2,000 บาทต่อกิโลกรัม

4. ไม้กวาด ชุมชนหนองบัวมีการทำไม้กวาดที่มีชื่อเสียงในจังหวัดจันทบุรี ไม้กวาดที่ชาวพื้นบ้านหนองบัวได้ทำขึ้นเองที่มีความสวยงามและคงทนจึงมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของตำบลหนองบัว ซึ่งผู้ที่มาเที่ยวตำบลหนองบัวมักจะซื้อไปเป็นของฝากหรือนำไปใช้เอง ในการทำไม้กวาดนั้น มีการเล่าต่อ ๆ มาว่า อาจารย์กงมาเป็นผู้มาสอนทำ

5. น้ำตาลอ้อย หนองบัวยังมีชื่อเสียงในการทำน้ำตาลอ้อยหรือน้ำตาลทรายแดง ซึ่งการทำน้ำตาลทรายแดง มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงโรงหีบน้ำตาลอ้อยโรงแรกอยู่บริเวณบ้านตามีเจ้าของเป็นชาวจีน

บริบททางเมืองและการปกครอง

การปกครองของชุมชนหนองบัวในอดีตที่เห็นเด่นชัด เริ่มต้นมาตั้งแต่รูปแบบการปกครองท้องถิ่น โดยอาศัยผู้นำก็คือกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตัวอย่างเช่น กำนันอำ กำนันองลูกกำนันอำ กำนันหมา(ทุม) กำนันปุย กำนันฮี กำนันประกอบและคนปัจจุบันคือกำนันประพุดิ กระบวนการการปกครอง พบว่าเมื่อลูกบ้านมีปัญหาหรือความเดือดร้อนก็จะไปหากำนันหรือผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ตัดสินคดีความ เนื่องจากการจะไปพึ่งพาดำรงในตัวเมืองเป็นไปได้ยาก เนื่องจากข้อจำกัดการคมนาคมไม่สะดวกเพราะต้องเดินเท้าไป แต่อย่างไรก็ดีในอดีตนั้นความขัดแย้งทางการเมืองบางอย่างยังไม่ปรากฏความรุนแรง แม้แต่เรื่องการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน ในสมัยก่อนก็ไม่มี ความขัดแย้งรุนแรง ดังนั้นจึงใช้วิธีการจับจองเอาหรือชี้เอาว่าใครอยากได้ตรงไหนประกอบกับที่ดินสมัยก่อนยังมีกว้างขวาง จึงไม่ค่อยมีการแก่งแย่งกัน (นาย ก. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตำบลหนองบัวได้เริ่มเข้ามามีบทบาทเมื่อประมาณ พ.ศ. 2539 โดยจากการยกฐานะจากสภาตำบลมาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2539 และเทศบาลตำบลหนองบัวที่ยกฐานะจากสุขาภิบาลเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ในเขตหนองบัวแต่เดิมนั้น มีทั้งสุขาภิบาล และสภาตำบล ในพื้นที่เดียวกัน (นาง ข. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

แต่เดิมนั้นตำบลหนองบัว ประกอบด้วย 10 หมู่บ้าน แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2460 ได้มีการยุบบ้านเนินโพธิ์มารวมอีก 4 หมู่บ้าน รวมเป็น 14 หมู่บ้านและโอนตำบลหนองบัวให้ขึ้นอยู่กับอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ในราว พ.ศ. 2476-2477 ได้โอนตำบลหนองบัวมาขึ้นกับอำเภอเมืองจันทบุรี เนื่องจากประชาชนไปติดต่อราชการกับอำเภอแหลมสิงห์ค่อนข้างลำบากเพราะต้องเดินทางไกล แต่ไม่มีรถโดยสารต้องใช้วิธีเดินเท้า ดังนั้นจึงได้มีการแยกบ้านเนินโพธิ์ ไปอยู่กับตำบลพลั่ว อำเภอแหลมสิงห์ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2486 ได้รวมหมู่บ้านในตำบลเกาะขวางบางหมู่เข้ามาในอำเภอหนองบัว แต่เมื่อเกาะขวางได้ยกฐานะเป็นตำบล ตำบลหนองบัวจึงเหลือ 9 หมู่บ้าน ในปีพ.ศ. 2488 ได้รวมเอาหมู่บ้านเสม็ดงาม ซึ่งขึ้นอยู่กับตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์มารวมอีก 2 หมู่บ้านทำให้ปัจจุบันตำบลหนองบัวมี 11 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านเกาะพลอง หมู่ 2 บ้านปลายเนิน หมู่ 3 บ้านท่าม่วง หมู่ 4 บ้านหนองบัวบน หมู่ 5 บ้านหนองบัวล่าง หมู่ 6 บ้านหนองบัว (บ้านปลายคลอง) หมู่ 7 บ้านหนองบัว (ตลาดปากคลองหนองบัว) หมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บน หมู่ 9 บ้านเนินโพธิ์ล่าง หมู่ 10 บ้านเสม็ดงาม (ล่าง) หมู่ 11 บ้านเสม็ดงาม (บน) เพราะฉะนั้นในปัจจุบันตำบลหนองบัว จึงประกอบด้วยพื้นที่ในเขตเทศบาล ได้แก่ หมู่ที่ 3, 4, 5, 6, 7 ส่วนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวประกอบด้วย หมู่ที่ 1, 2, 8, 9, 10, 11

ถึงแม้ในเขตหนองบัวจะมีทั้ง อบต. และเทศบาลซึ่งถือกันว่าเป็นการปกครองที่เป็นทางการ แต่ในสถานการณ์ที่เป็นจริงนั้นพบว่า ยังมีความสัมพันธ์อีกรูปแบบหนึ่งที่อยู่เบื้องหลังที่ไม่เป็นทางการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือความสัมพันธ์แบบเครือข่ายระบบอุปถัมภ์ที่เป็นแบบ ลูกพี่ลูกน้องที่มีอยู่ในวัฒนธรรมของหนองบัว จะเห็นได้จากคำพูดที่ว่า

“การใช้ระบบอุปถัมภ์ที่มีตัวอย่างให้เห็นอย่างชัดเจนก็คือการสืบทอดตำแหน่งกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านที่เมื่อสมัยก่อนผู้ที่ได้เป็นก็จะเป็นพวกลูกหลานกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านที่สืบทอดต่อ ๆ กันมาเท่านั้น” (นาย ก. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ที่ตั้งขึ้นมาถึงแม้สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและสนองตอบความต้องการของประชาชนได้ตรงกับสภาพที่เป็นจริง และทันต่อเหตุการณ์ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปัญหาสาธารณสุข อาทิ ปัญหาภัยแล้ง อุทกภัย วัคซีน อักเสบ เป็นต้น แต่การดำเนินการตามภารกิจอำนาจหน้าที่นั้นพบว่า ยังมีปัญหาความขัดแย้งของบุคลากรที่ปฏิบัติราชการ ในองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากสาเหตุต่าง ๆ อาทิ ปัญหาการรับรู้ข่าวสารเข้าใจกันคนละด้าน เป้าหมายหรือสิ่งต้องการที่ต่างกัน ค่านิยมและความคิดความเชื่อ พฤติกรรมส่วนบุคคล การขาดทรัพยากร โครงสร้างสายการบังคับบัญชา ความไม่ชัดเจนในอำนาจหน้าที่และบางครั้งก็เกิดจากประสบการณ์ในการทำงาน พื้นฐานการศึกษา เป็นต้น จากสาเหตุในลักษณะดังกล่าวนี้ มีผลกระทบต่อการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทำให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลลดลง ดังนั้น หากบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ว่าจะเป็นนายก อบต. ปลัด อบต. หัวหน้าส่วนราชการและเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติทุกคนทำความเข้าใจการจัดการความขัดแย้งที่เกิดจากสาเหตุอะไรก็จะช่วยกันควบคุมหรือรักษาระดับ และจัดการความขัดแย้งไปในทิศทางที่สร้างสรรค์ได้

ส่วนโครงสร้างอำนาจที่เป็นระบบอุปถัมภ์ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ

1. กลุ่มกำนันประพสุติ ถนนวัฒน หรือกลุ่มผู้ใหญ่บ้านภายในหมู่บ้านที่คอยชี้แนะให้ลูกบ้านคอยทำตามหรือบงการให้ทำอย่างหนึ่งอย่างใดที่ตัวเองต้องการไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งในรูปแบบต่าง ๆ
2. กลุ่มเครือข่ายนายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายสม โภชน์ ชินวงศ์ ที่มีเครือข่ายอำนาจอยู่ในแต่ละหมู่ ซึ่งได้แก่ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งพวกนี้มีอำนาจในการใช้งบประมาณที่จะเอื้ออำนวยให้แก่พรรคพวกของตนเอง

บริบททางสังคมและวัฒนธรรม

บริบททางสังคมวัฒนธรรมของชุมชนหนองบัวนั้นพบว่า ตำบลหนองบัวได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมคนจีนเป็นอย่างมาก เนื่องจากคนหนองบัวส่วนใหญ่เป็นชาวจีนที่อพยพมาจากไหหลำ ใช้ภาษาแต้จิ๋ว จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุ เล่ากันว่าบรรพบุรุษหรือชาวจีนได้นั่งเรือสำเภามาลงที่

ท่าแลบ แล้วก็ลงเรือเล็กออกหาที่จับจองตั้งรกรากกันที่นี่ ชาวบ้านที่นี้ดั้งเดิมมีอาชีพทำประมงชายฝั่ง โดยการวางโพงพาง นอกจากนี้ยังมีคนจีนเข้ามาอาศัยทำการค้าและปลูกผักส่งตลาดเมืองจันทน์ โดยอาศัยการเดินทางจากหนองบัว ตั้งแต่ ตี 3-4 ไปขายยังตลาดจันทน์ คนจีนพวกนี้พอที่จะจำชื่อแซ่ได้บ้าง เช่น เจ๊กชีวไล้ เจ๊กเม็กไล้ เจ๊กก้วยไน้ เจ๊กซุนแส่ เจ๊กตังเฮง เจ๊กซุ่น ส่วนแซ่ที่ยังมีคนใช้อยู่ถึงปัจจุบันนี้ก็ได้แก่ แซ่ตัน แซ่ลี่ แซ่เหลา แซ่เล่า แซ่เตียว (นาย ก. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

การที่คนหนองบัวส่วนใหญ่เป็นชาวจีนนั้นทำให้คนจีนเหล่านี้ได้นำขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมมาจากเมืองจีนด้วย ตัวอย่างเช่น ประเพณีการถือศีลกินเจ พบว่าเมื่อก่อนการกินเจจะกินกันเฉพาะคนจีนเท่านั้น แต่ต่อ ๆ มาก็ได้มีคนไทยพุทธถือศีลกินเจด้วยเพราะว่าคนไทยบางคนก็ได้ बनบ้านศาลกล่าวไว้ เมื่อได้สมประสงค์ตามความต้องการก็มาแก้บนด้วยการกินเจ การกินเจนั้นบางคนก็เคร่งครัดก็กินตลอดชีวิต ด้วยเหตุนี้ตำบลหนองบัวจึงปรากฏว่ามีศาลเจ้าหนองบัว แต่ศาลเจ้าหนองบัวสร้างเมื่อไรนั้นยังไม่มีหลักฐานปรากฏแต่ได้มีการมาสร้างขึ้นใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2509 เพราะศาลหลังเก่าสร้างด้วยไม้มีสภาพเก่าและชำรุดทรุดโทรม ศาลเจ้าหนองบัวแต่เดิมนั้นมีเจ๊กเสี่ยวกงเป็นผู้ดูแล นอกจากนี้ในตำบลหนองบัว ยังมีการสร้างโรงเจ เมื่อ พ.ศ. 2446 และมาซ่อมแซมใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2511 โรงเจจะเปิดปีละหนึ่งครั้งเพื่อกินเจ (นาย ก. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

นอกจากนี้ยังมีประเพณีที่เกี่ยวกับคนจีน เช่น วันสารทจีน ประเพณีวันเซ็งเม็ง (การไหว้บรรพบุรุษ) วันตรุษจีน(วันขึ้นปีใหม่ชาวจีน) ดังคำกล่าวที่ว่า “คนส่วนใหญ่ในตำบลหนองบัวจะมีคนเมืองจีนอพยพมาตั้งรกรากอาศัยประเพณีวัฒนธรรมจึงคล้ายกับคนจีน” (นาย ก. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557) นอกจากนี้ประเพณีของคนจีนแล้วตำบลหนองบัวก็ยังมีวัดไทยภายในตำบลถึง 4 วัดด้วยกัน ได้แก่ วัดหนองบัว วัดเนินโพธิ์ วัดทรายงามและวัดเสม็ดงาม ซึ่งผู้ที่นับถือศาสนาพุทธก็ไปทำบุญกันแล้วแต่ใครจะใกล้วัดไหนก็ไปวัดนั้นและยังมีประเพณีการตักบาตรเทโว ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีกวนกระยาสารทในวันสารทไทย ส่วนโรงเรียนในสมัยนั้นก็จะมีโรงเรียนวัดหนองบัว โรงเรียนวัดเนินโพธิ์ และโรงเรียนวัดทรายงาม แต่ในปัจจุบันได้ยุบแล้ว 1 โรงเรียน คือโรงเรียนวัดทรายงาม เพราะถูกลมพายุพัดพังประกอบกับโรงเรียนมีเด็กนักเรียนเข้ามาน้อย

นอกจากคนจีนแล้วในตำบลหนองบัว ยังมีกลุ่มคนไทยที่ยังอาศัยอยู่ด้วยกันด้วย เราจะเห็นได้จาก นามสกุลที่ส่วนมากขึ้นต้นด้วยคำว่า หนองหรือคำว่าบัว เป็นคำขึ้นต้น ดังเช่น หนองเต่าคำ หนองริมบ้าน บัวตูม บัวแดง บัวริมบึง บัวบาน บัวสุวรรณ บัวเฟื่อน บัววัฒนสินธุ์ บัวขาว เขาหนองบัว ประทุมศรีวัฒนา ประทุม หนองบัวล่าง เป็นต้น

รูปแบบความขัดแย้งระหว่างนักรการเมืองกับข้าราชการประจำ

ความขัดแย้งระหว่าง นายก อบต. และปลัด อบต. ที่เกิดขึ้นในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว นับเป็นรูปแบบความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารฝ่ายการเมืองและฝ่ายบริหารใน อบต. โดยที่ทั้ง

2 ฝ่าย ต่างไม่พูดคุย ซักถาม ชี้แจงเหตุผลแก่กันและกัน ทำให้เกิดปัญหาบานปลาย ที่มีลักษณะสะสม ความขัดแย้งภายในตั้งแต่อดีตจนในปัจจุบันปะทุออกมาเป็นความขัดแย้งที่แตกหักในโครงการด้าน โครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับโครงการถมดินบ่อที่อยู่ติดกับถนน บริเวณหมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บน ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

รูปแบบการสะสมความขัดแย้งระหว่างนักรการเมืองกับข้าราชการประจำ จากการดำเนินโครงการในอดีตขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวที่สำคัญดังนี้

1. โครงการวันเฉลิมพระเกียรติ 5 ธันวาคม (วันพ่อ)
2. โครงการวันแม่แห่งชาติ
3. โครงการอนุรักษ์ป่าชายเลน
4. โครงการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ
5. โครงการวันสงกรานต์ (วันผู้สูงอายุ)

โครงการวันเฉลิมพระเกียรติ 5 ธันวาคม (วันพ่อ)

ด้วยในวันที่ 5 ธันวาคมของทุกปี เป็นวันที่ชาวไทยทั้งชาติร่วมกันแสดงความจงรักภักดี ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสคล้ายวันพระราชสมภพของพระองค์ท่านและ พสกนิกรชาวไทย ประชาชนทุกหมู่เหล่าล้วนมีความปีติยินดีเป็นอย่างยิ่งและได้กำหนดจัดงานเฉลิมฉลองขึ้นเพื่อเป็นการแสดงถึงความจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับ ข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน อสม. อบพร. และประชาชนในพื้นที่ กำหนดจัดงาน เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา เพื่อ ร่วมแสดงความจงรักภักดี และได้ให้ทุกส่วนได้มีส่วนร่วมแสดงความจงรักภักดี โดยกำหนดให้มี กิจกรรมต่าง ๆ ในวันที่ 5 ธันวาคม 2554 อาทิ การทำบุญตักบาตร (ข้าวสาร อาหารแห้ง) ตกแต่ง ประดับธงชาติและธงตราสัญลักษณ์ประจำพระองค์และการประดับไฟ กิจกรรมจัดทำป้ายเฉลิม พระเกียรติและเข้าร่วมพิธีวางพานพุ่มเงิน-พุ่มทอง การแสดงเทิดพระเกียรติของนักเรียนและพิธี ถวายเครื่องราชสักการะและการจุดเทียนถวายพระพรชัยมงคล ณ ที่ว่าการอำเภอเมืองจันทบุรี

ความขัดแย้งจากการจัดงานโครงการวันเฉลิมพระเกียรติ 5 ธันวาคม (วันพ่อ) เกิดขึ้นจาก ปัญหาเบิกจ่ายข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ 2554 ตั้งไว้ 70,000 บาท กล่าวถึง เมื่อนายก อบต. มีการเสนอโครงการนี้ต่อปลัด อบต. แล้วปลัด อบต. ก็จะต้องมีการตรวจสอบ อย่าง ละเอียดหลายขั้นตอน ซึ่งต้องใช้เวลานานมาก แต่เมื่อปลัด อบต. พิจารณาอยู่อย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว

ปลัด อบต. ก็บอกให้นายก อบต. ไปพิจารณาโครงการนี้มาใหม่ โดยที่ปลัด อบต. ก็ไม่ได้บอกเหตุผลนายก อบต. ว่าทำไมโครงการนี้ไม่ผ่าน ทำให้นายก อบต. ก็ไม่รู้ว่าจะต้องไปปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า ปัญหาเบิกจ่ายข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายของโครงการประจำปีงบประมาณ 2554 นั้น ปลัด อบต. พิจารณาแล้วเห็นว่า มีการเบิกจ่ายที่ไม่มีระเบียบหรือหนังสือสั่งการให้เบิกจ่ายได้และเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานประเพณี เป็นการใช้งบประมาณที่เกินความจำเป็นจากการตรวจสอบ พบว่าเบิกจ่ายเงินเป็นเงินสนับสนุนการแต่งกายของนักเรียนที่เข้าร่วมแสดงบนเวที แต่ละหน่วยงาน ซึ่งการให้เงินสนับสนุน โรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งมีงบประมาณของตนเองและไม่ใช้โรงเรียนในสังกัดขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อส่งการแสดงเข้าร่วมโครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดขึ้นนั้น ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะกระทำได้ และเป็นการใช้งบประมาณที่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น ไม่ประหยัด ไม่มีระเบียบหรือหนังสือสั่งการให้เบิกจ่าย เป็นการไม่ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การฝากเงินและการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 ข้อ 67 เหตุการณ์ดังกล่าวจึงทำให้ทั้ง 2 ฝ่ายเกิดความไม่พอใจกัน อีกทั้งมีการเบิกจ่ายเงินหมวดค่าใช้จ่ายอื่น เป็นค่าลงข้อความถวายพระพร เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม มหาราช ในนามสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานและลูกจ้าง ให้แก่โรงพิมพ์ในการจ้างพิมพ์ข้อความถวายพระพรที่จะนำมาเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ ต้องระบุเฉพาะในนามหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ควรระบุชื่อบุคคล ซึ่งการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายดังกล่าว ไม่ใช่ค่าใช้จ่ายของทางราชการ เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวจึงไม่สามารถเบิกจ่ายได้ เหตุผลดังกล่าวปลัด อบต. ไม่ได้มีการอธิบาย

โครงการวันแม่แห่งชาติ

เนื่องในวันที่ 12 สิงหาคมของทุกปี เป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทางรัฐบาลได้กำหนดวันนี้เป็นวันแม่แห่งชาติขึ้น เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์ทรงมีพระเมตตาต่อพสกนิกรชาวไทยทุกหมู่เหล่า ดังได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่ปรากฏในพระราชดำริของพระองค์อันทรงคุณประโยชน์อย่างมากมายให้กับพสกนิกรชาวไทย

ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว จึงได้จัดทำโครงการวันแม่แห่งชาติขึ้น เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณและทำการคัดเลือกแม่ดีเด่นระดับตำบล เพื่อยกย่องและเผยแพร่เกียรติคุณ ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นแม่แบบอย่างที่ดีให้ปรากฏแก่สาธารณชนและเพื่อให้ชุมชน สังคม ได้ตระหนักถึงบทบาท และหน้าที่อันสำคัญยิ่งของผู้ที่เป็นแม่ดีเด่นระดับตำบล และให้สังคมได้ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่อันสำคัญยิ่งของสตรีในฐานะที่เป็นแม่

การจัดงานโครงการครั้งนี้ใช้งบประมาณตามงบประมาณรายจ่ายทั่วไปประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 เป็นจำนวนเงิน 70,000 บาท ในการจัดโครงการวันแม่แห่งชาติ ปลัด อบต.พิจารณาแล้ว เห็นว่า มีการเบิกจ่ายที่ไม่มีระเบียบหรือหนังสือสั่งการให้เบิกจ่ายได้ และเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานประเพณี เป็นการใช้งบประมาณที่เกินความจำเป็นจากการตรวจสอบ พบว่า มีการเบิกจ่ายเงินค่าจ้างเหมาทำพานพุ่มดอกไม้สด เพื่อใช้ในพิธีวันแม่แห่งชาติ ประจำปี 2554 ในนามองค์การบริหารส่วนตำบลและชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นการไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0407/ว 1284 เรื่อง การเบิกจ่ายค่าดอกไม้เพื่อมอบให้บุคคลต่าง ๆ ค่าพวงมาลาและพานมาลาและพานประดับพุ่มดอกไม้ ซึ่งกำหนดให้เบิกจ่ายในนามของหน่วยการบริหารงานราชการส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนรวม อีกทั้งยังมีการเบิกค่าใช้จ่ายตามโครงการวันแม่แห่งชาติ โดยจ่ายเป็นค่าของที่ระลึกและมอบเกียรติบัตรแก่แม่ดีเด่นระดับตำบลเพื่อยกย่องและเผยแพร่เกียรติคุณ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นแม่แบบอย่างที่ดีให้ปรากฏแก่สาธารณชน ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวไม่ใช่การประกวดหรือการแข่งขันที่จะมีการมอบรางวัล ดังนั้น การมอบของที่ระลึกดังกล่าวจึงไม่สามารถเบิกจ่ายได้รวมทั้งได้มีการมอบเกียรติบัตรให้กับผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นแม่ดีเด่นระดับตำบลอยู่แล้ว จึงทำให้ทั้งสองฝ่ายเกิดความไม่พอใจกัน

โครงการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ป่าชายเลนเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบนิเวศทางทะเล มีคุณประโยชน์มากมายต่อประชากร และเศรษฐกิจของชาติ ป่าชายเลนเป็นสังคมพืชที่ขึ้นอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำหรืออ่าว ซึ่งเป็นบริเวณที่มีระดับน้ำทะเลท่วมถึงในช่วงที่มีน้ำทะเลขึ้นสูงสุด ประกอบไปด้วยพันธุ์ไม้นานาพันธุ์ ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยพันธุ์ไม้สกุลไม้โกงกาง เช่น โกงกางแสด เป็นต้น พืชพวกนี้มีรากที่ยึดเกาะแข็งแรง และแผ่บริเวณกว้าง ซึ่งเป็นคุณสมบัติเฉพาะของป่าชายเลน ลักษณะเช่นนี้จะช่วยเป็นเกาะกำบังป้องกันลมพายุทางทะเล ไม่ให้พัดทำลายที่อยู่อาศัย และเป็นพื้นที่ทำกินของประชาชนแถบชายทะเล อีกทั้งยังเป็นที่อยู่อาศัยสัตว์น้ำทะเล หมายความว่า สัตว์ทะเลทั้งหลายจะมาเพาะพันธุ์บริเวณนี้ ตัวอ่อนของพวกมันจะอาศัยรากไม้ของป่าชายเลนเป็นเกาะคุ้มกันอันตราย และใช้เป็นแหล่งอาหาร ไปในตัวจนกว่าตัวอ่อนจะเจริญเติบโต และแข็งแรงพอที่จะออกสู่ทะเลกลายเป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ต่อไป สัตว์น้ำทะเล เหล่านี้ประชากรใช้เป็นอาหาร และเป็นสินค้าส่งออกซึ่งทำรายได้ให้แก่ประเทศอย่างมาก นอกจากนี้ไม้ของป่าชายเลนยังสามารถนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สร้างรายได้ให้แก่ประชากรอีกทางด้วย

ดังที่กล่าวมาข้างต้นป่าชายเลนมีคุณประโยชน์มากมาย แต่ในปัจจุบันนี้ป่าชายเลนได้รับผลกระทบจากสิ่งต่าง ๆ มากมายทั้งจากน้ำมือมนุษย์ที่ต้องการที่ทำกินแล้วบุกรุกเข้าไปในป่าชายเลน หรือแม้กระทั่งน้ำเสียจากโรงงานก็ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของป่าชายเลนเป็นอันมาก ดังนั้น

ในปัจจุบันนี้ป่าชายเลนจึงมีจำนวนลดน้อยลงไปอย่างต่อเนื่องซึ่งหากเป็นเช่นนี้ต่อไปป่าชายเลนที่มีคุณประโยชน์นี้คงจะเสียหายจนหมดไป

สำหรับโครงการที่จัดขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลได้นำชุมชนในพื้นที่ร่วมปลูกป่า จำนวน 5,000 ต้น เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในโครงการ 10 อำเภอ 10 ความดี ถวายพ่อหลวงของแผ่นดิน และสนองพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ตามโครงการพลิกฟื้นผืนป่าด้วยพระบารมี อีกด้วย

การจัดงานโครงการครั้งนี้ใช้งบประมาณตามงบประมาณรายจ่ายทั่วไป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 ตั้งเงินงบประมาณ 80,000 บาท ซึ่งเมื่อ นายค อบต. มีการเสนอโครงการนี้ต่อปลัด อบต. ซึ่งปลัด อบต. ก็จะต้องมีการตรวจสอบอย่างละเอียดหลายขั้นตอน ซึ่งต้องใช้เวลาอย่างมาก ซึ่งเมื่อ ปลัด อบต. พิจารณาดูอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว ปลัด อบต. ก็บอกให้นายค อบต. ไปพิจารณาโครงการนี้มาใหม่ โดยที่ปลัด อบต. ก็ไม่ได้บอกเหตุผลนายค อบต. ว่าทำไมโครงการนี้ไม่ผ่าน ซึ่งนายค อบต. ก็ไม่รู้ว่าจะต้องไปปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า โครงการอนุรักษ์ป่าชายเลน เบิกจ่ายข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ 2554 เป็นจำนวนเงิน 80,000 บาท ปลัด อบต. พิจารณาแล้วเห็นว่า มีการเบิกจ่ายที่ไม่มีระเบียบหรือหนังสือสั่งการให้เบิกจ่ายได้ และเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานของโครงการ เป็นการใช้งบประมาณที่เกินความจำเป็นจากการตรวจสอบพบที่มีการเบิกจ่ายเงินค่าอบรมสัมมนาเพื่อที่จะได้ใช้เบิกเป็นค่าอาหารกลางวันแก่ผู้เข้าร่วมโครงการด้วยและเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่มีหลักฐานลายมือชื่อเพื่อนำมาใช้เป็นหลักฐานการเบิกจ่ายแต่อย่างใด ซึ่งในการจัดโครงการอนุรักษ์ป่าชายเลน ก็ไม่มีการอบรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้วย เหตุการณ์ดังกล่าวจึงทำให้ทั้ง 2 ฝ่ายเกิดความไม่พอใจกัน

โครงการปล่อยสัตว์น้ำ

ด้วยในวันที่ 5 ธันวาคม ของทุกปีนั้น รัฐบาลได้กำหนดให้ส่วนราชการ พ่อค้า ประชาชน และกลุ่มพลังมวลชนต่าง ๆ ได้ร่วมกันถวายพระพรแสดงความจงรักภักดี เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ได้ร่วมกับสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดจันทบุรีที่ให้ความสนับสนุนพันธุ์ปลาเศรษฐกิจ รวมทั้งสิ้น 50,000 ตัว ในการดำเนินงานตามโครงการปล่อยพันธุ์ปลาเฉลิมพระเกียรติ เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้ร่วมรักษาสมดุลระบบนิเวศโดยการปล่อยพันธุ์ปลาให้กลับคืนสู่ธรรมชาติ และเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ดีอย่างยั่งยืนต่อไป และเพื่อเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดีที่พสกนิกรชาวไทยทุกหมู่เหล่ามีต่อพระองค์ท่าน และเป็นที่เคารพเทิดทูนยิ่งรวมทั้งเป็นศูนย์รวมจิตใจของปวงชนชาวไทย

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่าโครงการปล่อยสัตว์น้ำ เบิกจ่ายข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ 2554 เป็นจำนวนเงิน 80,000 บาท ปลัด อบต. พิจารณาแล้วเห็นว่า มีการเบิกจ่ายที่ไม่มีระเบียบหรือหนังสือสั่งการให้เบิกจ่ายได้ และเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานของโครงการ เป็นการใช้จ่ายเงินงบประมาณที่เกินความจำเป็นจากการตรวจสอบพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเบิกจ่ายเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายตามโครงการปล่อยสัตว์น้ำ เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อเสื้อคอโปโลสีขาวย ปักชื่อโครงการ เพื่อแจกให้กับผู้บริหารและพนักงานจ้าง ซึ่งการแจกเสื้อไม่มีหลักฐานการรับเสื้อประกอบในฎีกาเบิกจ่าย และการจัดซื้อเสื้อดังกล่าวมิใช่วัสดุเครื่องแต่งกายที่จำเป็น ต้องใช้ในการปฏิบัติงานตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0307/ว 384 ลงในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2536 เรื่องการเบิกจ่ายค่าวัสดุเครื่องแต่งกาย และไม่ถือเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดงานตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 03134/ว 1347 ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 2541 เรื่องค่าใช้จ่ายในการจัดงานต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงไม่สามารถเบิกจ่ายจากเงินราชการได้ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการรับเงิน การจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 ข้อ 67 เหตุการณ์ดังกล่าวจึงทำให้ทั้ง 2 ฝ่ายเกิดความไม่พอใจกัน

โครงการวันสงกรานต์ (วันผู้สูงอายุ)

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่าโครงการวันสงกรานต์ (วันผู้สูงอายุ) เบิกจ่ายข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ 2554 เป็นจำนวนเงิน 50,000 บาท ปลัด อบต. พิจารณาแล้วเห็นว่า มีการเบิกจ่ายที่ไม่มีระเบียบหรือหนังสือสั่งการให้เบิกจ่ายได้และเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานของโครงการ เป็นการใช้จ่ายเงินงบประมาณที่เกินความจำเป็นจากการตรวจสอบพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเบิกจ่ายค่าจัดซื้อเสื้อสงกรานต์ สำหรับผู้อาวุโสที่เข้าร่วมโครงการสืบสานประเพณี วันสงกรานต์ ซึ่งการจัดซื้อดังกล่าวไม่ใช่กิจกรรมโดยตรงในการจัดงานเป็นค่าใช้จ่ายเกินความจำเป็นและเป็นการตั้งงบประมาณรายจ่ายในลักษณะฟุ่มเฟือย เกินความจำเป็นและเป็นรายจ่ายในลักษณะการประชาสัมพันธ์ โดยลงชื่อ โครงการบนเสื้อ ซึ่งเป็นการไม่ปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0313.4/ว 1347 ลงวันที่ 19 พ.ค. 2541 เรื่อง ค่าใช้จ่ายในการจัดงานต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0808.2/ว 3475 ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2550 เรื่องขอให้ทบทวนและกำหนดมาตรการป้องปรามกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้งบประมาณของทางราชการจัดซื้อสิ่งของแจกให้ราษฎร โดยใส่ชื่อของตนเองลงบนสิ่งของ

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า จากโครงการทั้งหมดที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น พบว่ามีการเบิกจ่ายงบประมาณ เกินความจำเป็น ซึ่งโครงการทุกโครงการที่กล่าวมา ปลัด อบต. บอกว่าไม่ได้แต่ไม่ได้เพราะอะไรผิดระเบียบข้อไหนก็ไม่ได้บอกนายก อบต. ซึ่งก็ทำให้เกิดความเครียด

“ไปพิจารณาใหม่”

แต่เมื่อมีการฟังประโยชน์นี้บ่อย ๆ โดยไม่ทราบสาเหตุและก็ไม่มีการชี้แนะแนวทาง จึงทำให้นายก อบต. เกิดความเครียดที่สะสมกันมา จนถึงโครงการการถมที่ดินหมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บน ก็ทำให้นายก อบต. ทนไม่ไหว จึงต้องระเบิดออกมา ดังคำสัมภาษณ์ (นาย ค. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“ถ้าทำโครงการนี้ไม่ได้ก็ให้คนอื่นทำหน้าที่นี้แทนไป”

ทั้งนี้ก็อาจเป็นเพราะว่าปลัดขาดการสื่อสารที่ดี มีการนำความรู้ที่ตัวเองมีเสนอต่อนายก อบต. เพราะคิดว่าตัวเองรู้อยู่คนเดียว แท้จริงควรบอกกล่าวให้นายก อบต. ได้รับฟัง เพราะท่านนายก อบต. ก็มีค่านู้น้อยกว่าปลัด อบต. ดังคำสัมภาษณ์ (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“ช่วยอะไรกันก็ได้ที่ช่วย ๆ กันไป”

ส่วนกลุ่มของปลัด อบต. มองว่า นายก อบต. ใช้แต่อำนาจสั่งนโยบาย โดยไม่เห็นความถูกต้องของกฎระเบียบ ในบางครั้งก็มีการสื่อสารไปแล้วบ้าง แต่ก็เหมือนไม่ได้ช่วยอะไร ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า (นาย ค. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“อำนาจอยู่เหนือสิ่งอื่นใด”

ในบางครั้งปลัด อบต. ก็พยายามที่จะชี้แจงหรือพยายามที่ชี้แนะไปในบางเรื่อง แต่คิดว่านายก อบต. ไม่สนใจ เมื่อเกิดมีปัญหาอีกก็เลยไม่อยากจะทำอะไรทั้งสิ้น ทั้งในเรื่องของโครงการเก่า ๆ และโครงการใหม่ ๆ นายก อบต. เห็นแต่พวกพ้อง ประชาชน โดยไม่คำนึงถึงงบประมาณที่มีอยู่ เพราะบางโครงการก็ขอเงินเกินความจำเป็น ดังคำสัมภาษณ์ (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“จัดงานวันพ่อ วันแม่ ไม่มีการประชุมอบรม แต่จะขอเงิน”

สาเหตุความขัดแย้งระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการประจำ

จากรูปแบบความขัดแย้งระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการประจำที่เกิดขึ้นใน อบต.หนองบัว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุของความขัดแย้งโดยอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากการศึกษาเอกสารและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม สามารถสรุปสาเหตุที่เกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ ตั้งแต่สาเหตุหลักไปสู่สาเหตุรองตามลำดับ ดังนี้

1. สาเหตุจากค่านิยมการบริหารงานที่แตกต่างกัน
 2. ปัญหาการสื่อสารข้อมูลในองค์กร
 3. สาเหตุจากเรื่องผลประโยชน์ในตำแหน่งหน้าที่การงาน
- สาเหตุจากค่านิยมการบริหารงานที่แตกต่างกัน

ค่านิยมการบริหารงานที่แตกต่างระหว่างนายก อบต. และปลัด อบต. ที่หนองบัว ถือว่าเป็นสาเหตุหลักของความขัดแย้งระหว่างฝ่ายการเมืองและฝ่ายบริหาร กล่าวคือ นายก อบต. มีความ

ค่านิยมในการบริหาร โดยมุ่งตอบสนองฐานเสียงเป็นหลักและปลัด อบต. มีค่านิยมในการบริหารที่ยึดถือระเบียบเป็นสำคัญ

นายก อบต. มีค่านิยมการบริหารงาน โดยมุ่งต่อฐานเสียงของนายก อบต. แสดงให้เห็นจากเหตุการณ์ความขัดแย้งการถมที่ดินหมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บน กล่าวคือ การที่นายก อบต. ต้องการช่วยเหลือประชาชนอย่างเร่งด่วน เนื่องจากบอกว่าประชาชนคือฐานเสียงของตัวเองประกอบกับนายก อบต. มีประสบการณ์ในการทำงานในระบบราชการที่ไม่มากนัก ทำให้ไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ชัดเจน จึงทำให้ละเลยขั้นตอนบางขั้นตอนที่สำคัญไป อีกทั้งปลัด อบต. ก็ละเลยการใส่ใจการทำงานของนายก อบต. จึงทำให้เพิกเฉยต่อการทำงาน ซึ่งปลัด อบต. ควรชี้แจงกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ให้นายก อบต. ทราบเสมอ ๆ เพราะบางครั้งบางเรื่องนายก อบต. ก็มีความรู้ไม่เท่ากับปลัด อบต. ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า (นาย ค. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“ปลัด อบต. มีความรู้และมีประสบการณ์การทำงานที่มากกว่านายก อบต. และรู้กฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับ พ.ร.บ. องค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างละเอียดและครบถ้วน”

ในส่วนของนายก อบต. มีหน้าที่สั่งนโยบายให้หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ปฏิบัติตาม โดยบางครั้งก็ใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งของตนเองสั่งลูกน้องให้ปฏิบัติตาม โดยที่ไม่ต้องผ่านขั้นตอนที่ถูกระเบียบ เหมือนกับกรณีที่สั่งให้หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ จัดดำเนินการ โครงการถมดิน หมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์ โดยที่ไม่ต้องผ่านปลัด อบต. ดังคำกล่าวที่ว่า (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“การใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ ทำให้นำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชั่น ประชาชนมองการเมืองท้องถิ่นในเชิงลบ”

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า นายก อบต. มีการใช้อำนาจหน้าที่ของตนเองเกินขอบเขต คือ นายก อบต. ไม่ได้นำเรื่องเกี่ยวกับโครงการถมดิน หมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บน ให้ปลัด อบต. รับทราบเรื่องราวก่อน แต่หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นก็ทำให้ปลัด อบต. ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองลดลง คือ จากเมื่อก่อนเมื่อนายก อบต. มีการสั่งการ สั่งนโยบาย อะไรหรือมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการขออนุญาตต่าง ๆ ปลัด อบต. ก็จะต้องอ่านรายละเอียดและคอยชี้แจงเกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบก่อน ถึงจะได้รับลายเซ็นถ้าโครงการหรือรายการต่าง ๆ ที่นำเสนอปลัด อบต. ไม่ผ่าน ปลัด อบต. ก็ไม่เซ็นยินยอมให้ต้องกลับไปแก้ไขหรือกลับไปเพิ่มเติมส่วนต่าง ๆ ที่ปลัด อบต. ได้ร้องขอไป จนครบตามที่ปลัด อบต. สั่ง ถึงจะได้รับลายเซ็นยินยอม แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งเกิดขึ้น ทำให้ปลัด อบต. ลดบทบาทของตนเอง เหลือเพียงแค่เซ็นการอนุญาต อนุมัติ โครงการต่าง ๆ เท่านั้น

จากข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เอกสารและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยค้นพบว่า สาเหตุความขัดแย้งระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการประจำในเรื่องของค่านิยมในการบริหารนั้น พบว่า นักการเมืองใช้อำนาจหน้าที่ในการสั่งนโยบายโดยไม่คำนึงถึงกฎระเบียบข้อบังคับของโครงการ

นั้น ๆ จึงทำให้เกิดผลการขัดแย้งกันขึ้นระหว่างผู้สั่งนโยบาย กับผู้ไม่สนองนโยบาย ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวมาจากปัญหาที่นายก อบต. ไม่ค่อยรู้เรื่องระเบียบ รูปแบบลักษณะของความขัดแย้งกันระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการประจำเกี่ยวกับโครงการถมดินบ่อ หมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์ 8 กรกฎาคม 2557)

“บริเวณพื้นที่หมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บน มีบ่อแห่งหนึ่งที่เป็นบ่ออยู่ภายในบริเวณสวนของชาวบ้านและอยู่ติดกับถนนที่มีชาวบ้านสัญจรผ่านตลอดทั้งวันทั้งคืน”

ซึ่งชาวบ้านได้ปรึกษาหารือกันว่าถ้าหากประชาชนคนทั่ว ๆ ไปที่สัญจรผ่านไป ประสบอุบัติเหตุตกลงไปในบ่อก็จะทำให้เกิดความเสียหายซึ่งจะทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน ชาวบ้านส่วนหนึ่งก็เล่าให้กับเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวพัง เพื่อให้มาดูบริเวณพื้นที่แห่งนี้ เมื่อเจ้าหน้าที่มีการมาตรวจสอบก็พบบริเวณหมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บน มีบ่อและอยู่ติดกับริมถนนจริง เจ้าหน้าที่จึงนำเรื่องความเดือดร้อนของประชาชนไปบอกกับนายก อบต. เมื่อนายก อบต. รับฟังเรื่องราวของเจ้าหน้าที่เสร็จเรียบร้อยก็รับตัดสินใจแบบเร่งด่วนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยการสั่งการให้หัวหน้าโยธาไปดำเนินการนำดินไปถมบ่ออย่างเร่งด่วน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็รับคำสั่งและนโยบายมาปฏิบัติจนเสร็จสมบูรณ์ ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าวนายก อบต. ควรดำเนินงานให้เป็นไปตามกฎระเบียบที่วางไว้ถึงแม้โครงการที่ทำอาจจะมีระยะเวลาที่ช้ากว่ากำหนดการไปบ้างก็ตาม นายก อบต. ก็สั่งการโดยไม่ปรึกษากับปลัด อบต. แต่อย่างไรเลย จึงทำให้เกิดความขัดแย้งตามมาดังคำกล่าวที่ว่า (นาย ค. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“นายก อบต. ตัดสินใจอย่างรีบด่วนเพราะเป็นห่วงความเดือดร้อนของประชาชน”

ค่านิยมการบริหารงานโดยยึดกฎระเบียบของการปลัด อบต. หนองบัว ปรากฏให้เห็นจากความขัดแย้งในโครงการถมที่ดิน หมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์ โดยปลัด อบต. จะยึดระเบียบการประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบล เรื่องมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับวินัยและการรักษาวินัยและการดำเนินการทางวินัย ข้อ 9 พนักงานส่วนตำบลต้องปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาถ้าขัดคำสั่งถือเป็นความผิดทางวินัย ถ้าปลัด อบต. ไม่ยึดระเบียบ ปลัด อบต. ก็จะเป็นคนแรกที่ต้องรับผิดชอบงานที่ตนเองเป็นคนอนุมัติซึ่งถ้าเกิดมีการผิดพลาดในระเบียบหรือกฎทางวินัยปลัด อบต. ก็อาจจะต้องออกจากราชการหมดอนาคต แต่ในบางครั้งปลัด อบต. ก็สามารถที่จะผ่อนคลายความขัดแย้งได้ด้วยการบอกแนวทางหรือวิธีการแก้ไขให้กับนายก อบต. ได้ทราบบ้าง เพื่อเป็นการลดข้อขัดแย้งไปในบางส่วน ดังคำกล่าวที่ว่า (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“มีอะไร ๆ ก็น่าจะช่วยชี้แนะกันบ้าง”

จากกรณีโครงการถมดิน การที่ปลัด อบต. ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการไปทำประชาคม ถ่ายรูปหาหลักฐานต่าง ๆ มาประกอบกับการเบิกจ่ายเงิน ก็เพราะว่ามันเป็นขั้นตอนที่กำหนดไว้ในกฎระเบียบ

ของการเบิกจ่ายเงิน ซึ่งจะมีขั้นตอนในการดำเนินการที่ช้า ซึ่งปลัด อบต. ก็เคร่งครัดในเรื่องนี้เพราะว่า ปลัด อบต. มีความรู้มากพอที่จะเข้าใจถึงกฎหมาย กฎระเบียบและขั้นตอนต่าง ๆ ได้อย่างละเอียดกว่าใคร ๆ จึงทำให้นายก อบต. ไม่พอใจ ดังคำกล่าวที่ว่า (นาย ก. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“นักการเมืองท้องถิ่นต้องเข้าใจว่าการที่ข้าราชการประจำจะนำนโยบายของนักการเมืองท้องถิ่น ไปสู่การปฏิบัตินั้นต้องอยู่ในระเบียบ กฎหมายและข้อบังคับอย่างเคร่งครัดด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้ เป็นกรอบที่ต้องปฏิบัติถ้าไม่ปฏิบัติแล้ว ถ้าเกิดความเสียหาย/ผิดพลาด ขึ้นมา คนรับผิดชอบ ก็คือ ข้าราชการประจำ”

กล่าวคือ ปัญหาของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างนายก อบต. กับปลัด อบต. นั้น เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการค่านิยมการบริหารงานที่แตกต่างกันในหลาย ๆ เรื่อง เพราะที่ผ่านมามีการบริหารงานของ อบต. ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของนายก อบต. เพียงคนเดียวเท่านั้น ผู้บริหารคนอื่น ๆ ไม่ว่าจะป็นรองนายก อบต. จะไม่มีอำนาจการตัดสินใจอะไรเลย การบริหารงานเป็นในลักษณะเผด็จการ ตัดสินใจทุกเรื่องโดยนายก อบต. ทั้งหมด ทำให้ปลัด อบต. ไม่สามารถสนองตอบนโยบายของนายก อบต. ได้ เพราะคุณแล้วว่าหากสนองตอบนายก อบต. จะเป็นการกระทำผิดกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ

ดังนั้นค่านิยมที่แตกต่างกันระหว่างนายก อบต. ที่มุ่งตอบสนองฐานเสียงกับปลัด อบต. ที่มุ่งการบริหารตามระเบียบข้อบังคับก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งเรื่องถดถอยจนต้องมีการย้ายปลัด กล่าวคือ นายก อบต. ไม่ค่อยปฏิบัติตามระเบียบและแนวทางปฏิบัติของทางราชการในด้านการบริหารบุคคล โดยใช้ระบบอุปถัมภ์มากกว่าระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลและมีการบริหารจัดการไม่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ขาดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล มักไม่ทำงานตามแผนที่ข้าราชการประจำเสนอและผ่านการอนุมัติแล้ว ก็เช่นเดียวกับเหตุการณ์ที่ปลัด อบต. ไม่ยอมเซ็นอนุมัติในเรื่องของโครงการชุดบ่อถดถอย หมู่ 8 ทำให้ปลัด อบต. เกิดความลำบากใจในการปฏิบัติหน้าที่ เพราะหากปฏิบัติตามที่นายก อบต. สั่งการก็เป็นการปฏิบัติที่ผิดระเบียบของทางราชการ แต่หากไม่ดำเนินการก็สร้างความไม่พอใจให้แก่นายก อบต. ซึ่งในที่สุดปลัด อบต. ก็เลือกวิธีที่จะปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ จึงส่งผลให้นายก อบต. ไม่พอใจ จึงทำให้นายก อบต. สั่งโยกย้ายปลัดไปทำงานที่อื่น เพราะว่าไม่ตอบสนองนโยบายของนายก อบต. ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นแต่ไม่รุนแรง เป็นเพียงอาการที่แสดงสีหน้าและท่าทางที่ไม่พอใจเท่านั้น โดยการทุบโต๊ะปลัด อบต. แล้วก็พูดว่า “ถ้าทำไม่ได้ก็ให้คนอื่นทำแทน” ซึ่งการทะเลาะกันไม่มีการใช้อาวุธ ไม่มีการข่มขู่ ไม่การทำร้ายร่างกายและก็ไม่มีการลอบทำร้าย เพราะนายก อบต. ไม่ใช่คนนักเลง แต่ถ้านายก อบต. ไม่ชอบใครนายก อบต. ก็จะแสดงออกถึงความเฉยเมยและไม่ใส่ใจเลย ดังคำกล่าวที่ว่า (นาง จ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“พูดง่าย ๆ ก็คือ ตัดหางปล่อยัด กับคน ๆ นั้นเลย”

สาเหตุจากปัญหาการสื่อสารข้อมูลในองค์กร

ปัญหาการสื่อสารข้อมูลในองค์กรที่แตกต่างระหว่างนายก อบต. และปลัด อบต. ที่หนองบัว ถือว่าเป็นสาเหตุความขัดแย้งระหว่างฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำโครงการถมที่ดิน หมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์ กล่าวคือ นายก อบต. กำหนดโครงการโดยมิได้ปรึกษาหารือกับปลัด อบต. ในฐานะข้าราชการประจำในขณะที่ปลัด อบต. ก็ไม่ได้เสนอทางออกในการทำโครงการที่ผิดระเบียบข้อวินัย

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า การทำโครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีขั้นตอนโดยที่นายก อบต. ต้องกำหนดนโยบาย และนโยบายหรือโครงการนั้น ต้องผ่านการตรวจสอบจากปลัด อบต. เมื่อปลัด อบต. มีการอนุมัติว่านโยบายหรือโครงการนี้ผ่าน ก็จะสามารถสั่งการให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ดำเนินการได้ ซึ่งแต่ละขั้นตอนก็ต้องมีการดำเนินการที่ซ้ำ เพราะเป็นไปตามกฎระเบียบที่วางไว้ จากกรณีที่นายก อบต. มีความขัดแย้งกับปลัด อบต. ก็ต้องให้ผู้อื่นประสานงานแทนอยู่ตลอดเวลา บางครั้ง บางเรื่อง ทั้งนายก อบต. และปลัด อบต. ก็ปฏิเสธการรับรู้และก็เพิกเฉยต่อหน้าที่ ทำให้การบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความลำบาก

จากข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เอกสารและการจัดเก็บจากการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยค้นพบว่า สาเหตุของความขัดแย้งระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการประจำในเรื่องของการรับรู้ พบว่า ข้าราชการประจำไม่รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ หรืออาจรับรู้แต่ไม่ให้ความสำคัญ คือ รับรู้อย่างเดียว แต่ไม่พิจารณาว่าสำคัญหรือไม่สำคัญ โดยการทำตัวเพิกเฉย ต่อข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จึงทำให้เกิดความไม่เข้าใจกัน ทั้งสองฝ่าย ซึ่งจากจากเหตุการณ์หลายเหตุการณ์ นายก อบต. ต้องการให้ปลัด อบต. อนุมัติ แต่ปลัด ไม่อนุมัติ ดังคำกล่าวที่ว่า (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“ปลัด อบต. ก็ไม่ได้สื่อสารอะไรให้นายก อบต. ฟังหรือไม่ได้ชี้แจงรายละเอียดอย่างไรให้นายก อบต. ฟัง เพียงแต่บอกว่าไม่อนุมัติ ให้กลับไปทำใหม่”

ซึ่งก็เกิดจากการที่ปลัด อบต. มีการสื่อสารกับนายก อบต. ที่ไม่เข้าใจ ไม่ชัดเจน โดยอ้างแต่ระเบียบข้อกฎหมาย ว่าปฏิบัติไม่ได้เนื่องจากขัดกับระเบียบโดยมิได้หาวิธีการดำเนินการหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาก็กับนายก อบต. หรือองค์การบริหารส่วนตำบลแต่อย่างใด เมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวก็ทำให้นายก อบต. มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อปลัด อบต. ซึ่งครั้งหนึ่งเคยพูดกับปลัด อบต. ดังคำกล่าวที่ว่า (นาย ค. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“ถ้าทำงานที่สั่งไม่ได้ก็ให้คนอื่นทำ”

แสดงว่าปลัด อบต. ไม่รับนโยบายที่นายก อบต. สั่งให้ปฏิบัติ เวลาที่นายก อบต. จะทำโครงการหรือมีนโยบายอะไรก็จะสั่งผ่านทางหัวหน้าสำนักงานปลัด อบต. เพราะท่านนายก อบต. ไม่อยากพบ ไม่อยากเจอกับปลัด อบต. เพราะนายก อบต. มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อปลัด อบต. และจากความ

ขัดแย้งกันในโครงการถมดิน หมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บน ทำให้ปลัด อบต. มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อนายก อบต. ทั้งเรื่องงานและส่วนเรื่องตัว จึงทำให้บางครั้งไม่เข้าร่วมประชุมหรือบางครั้งก็เซ็นการอนุมัติ โดยการไม่อ่านข้อมูลอะไรทั้งสิ้นและก็คอยหลบนายก อบต. เสมอ อันเนื่องมาจากปลัดมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อนายก อบต.

เมื่อเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งขึ้นในองค์การบริหารส่วนตำบลก็ทำให้บรรยากาศภายใน องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ดี คือ ระหว่างนายก อบต. กับปลัด อบต. มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน ไม่ทำงาน ร่วมกัน ไม่พบไม่เจอกัน บรรยากาศในการทำงานก็ตึงเครียด หลังจากนั้นก็ทำให้นายก อบต. กับ ปลัด อบต. ไม่ได้มีการสื่อสารกันเลย แต่จะสื่อสารแต่ครั้งก็ต้องให้คนกลางสื่อสาร ก็คือหัวหน้า สำนักงานปลัด ซึ่งปลัดก็เป็นคนที่มีบุคลิกที่ไม่ค่อยพูดจา จึงขาดการชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ ให้นายก อบต. ฟัง และสาเหตุของความขัดแย้งมาจากที่ปลัด อบต. หรือนายก อบต. ได้รับคำแนะนำที่ไม่ถูกต้องจากเครือข่ายคนกล่าวคือ การปรึกษาของเพื่อนนายก อบต. ก็ให้คำปรึกษาว่า ดังคำกล่าวที่ว่า (นาง จ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“นายก อบต. ทำถูกต้องแล้ว เพราะว่าเราเป็นผู้บริหาร พนักงานต้องกระทำการต้องปฏิบัติ ตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา”

ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ โดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ โดยไม่ขัดขึ้น หรือหลีกเลี่ยง แต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการหรือจะเป็นการไม่ รักษาประโยชน์ของทางราชการจะต้องเสนอความเห็นเป็นหนังสือทันทีเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวน คำสั่งนั้นและเมื่อได้เสนอความเห็นแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้อยู่ใต้บังคับ ข้าราชการต้องปฏิบัติตาม ส่วนการให้คำปรึกษาของเพื่อนปลัด อบต. ก็กล่าวว่า มีความคิดเห็นตรงกัน กับปลัด อบต. ที่ปลัด อบต. ไม่สนองนโยบายเพราะพอที่จะทราบเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อกฎหมาย อย่างชัดเจน เช่น ประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบล เรื่องมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับวินัย และการรักษาวินัยและการดำเนินการทางวินัย ข้อ 9 พนักงานส่วนตำบลต้องปฏิบัติตามคำสั่ง ผู้บังคับบัญชาถ้าขัดคำสั่งถือเป็นความผิดทางวินัย

สาเหตุจากเรื่องผลประโยชน์ในตำแหน่งหน้าที่การงาน

ผลประโยชน์ที่แตกต่างกันระหว่างนายก อบต. และปลัด อบต. ที่หนองบัว ถือเป็นสาเหตุ อีกประการหนึ่งที่ทำให้ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายการเมืองและฝ่ายบริหาร กล่าวคือ นายก อบต. มุ่ง ผลประโยชน์คือการรักษาฐานเสียงจากประชาชนเพื่อโอกาสตำแหน่งนายกสมัยหน้า ส่วนปลัด อบต. เน้นผลประโยชน์การปกป้องตนเองโดยการยึดกฎระเบียบข้อวินัย เพื่อมิให้โดนฟ้องร้องจนเสีย ตำแหน่งหน้าที่

สำหรับข้อค้นพบที่ได้รับจากการศึกษาเรื่องความขัดแย้งที่เกิดจากผลประโยชน์ที่แตกต่างนั้น มีข้อค้นพบว่า เกิดจากหลายสาเหตุ เช่น กรณีศึกษาโครงการถมดิน หมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บน เมื่อทุกฝ่าย มีการรับนโยบายของนายก อบต. มาปฏิบัติจนโครงการเสร็จสิ้นเรียบร้อย แต่เกิดปัญหา คือ เมื่อนายก

อบต. ทำเรื่องขอเบิกจ่ายเกี่ยวกับการถมดิน หมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บน กับปลัด อบต. ก็เกิดปัญหาตามมา คือ ปลัด อบต.มีหน้าที่ปฏิบัติตามกรอบที่ระเบียบกำหนด ซึ่งถ้าจะเบิกจ่ายเงินได้ก็ต้องไปทำประชาคม ชาวบ้านมาก่อนว่าชาวบ้านเห็นด้วยหรือไม่กับการถมที่ดินในครั้งนี้อะไรหรือทำการประชุมในโครงการถมดินหมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บนก่อนหรือมีการถ่ายรูปภาพตลอดจนหาหลักฐานความเดือนร้อนและหลักฐานต่าง ๆ

ก่อนที่จะนำดินไปถม เพื่อที่จะได้เป็นไปตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ ซึ่งนายก อบต. ได้ละเลยในส่วนนี้ไป ปลัด อบต.จึงให้กลับไปทำขั้นตอนนี้อยู่หลังก่อน ซึ่งขั้นตอนการดำเนินการของปลัด อบต.ดังกล่าวมีขั้นตอนที่ซ้ำ มีระบบระเบียบมากมาย กว่าจะได้เงินงบประมาณมา นายก อบต. จึงไม่พอใจกับการกระทำของปลัด อบต. นายก อบต. จึงบอกปลัด อบต. ว่าถ้าหากดำเนินการเรื่องนี้ไม่ได้ ก็ให้คนอื่นดำเนินการแทน ส่วนปลัด อบต.ก็เตรียมไปทำงานที่อื่น หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้มีปัญหาตามมาตลอด ดังคำกล่าวที่ว่า (นาย ค. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“ข้าราชการประจำมีบทบาทเป็นเพียงลูกน้องได้บังคับบัญชา มีหน้าที่ปฏิบัติตามข้อสั่งการหรือนโยบายให้สำเร็จให้จงได้เท่านั้น”

ความขัดแย้งระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการประจำ ส่วนใหญ่แล้วเป็นความขัดแย้งกันระหว่างผู้บริหารท้องถิ่น คือ นายก อบต.กับปลัด อบต. จากสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่าง 2 ฝ่ายกับโครงการถมดินหมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บน เกิดจากการมีเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน กล่าวคือนักการเมืองคือนายก อบต. มีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยไม่คำนึงถึงระเบียบข้อกฎหมายและไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง และมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในวิธีการทำงาน และการใช้อำนาจหน้าที่เอื้อประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้องเพื่อเป็นฐานเสียงให้กับตนเอง แต่นักการเมืองข้าราชการประจำ คือ ปลัด อบต. มีเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน คือมีเป้าหมายที่ต้องปฏิบัติตามกรอบที่ระเบียบกำหนด จึงต้องดำเนินขั้นตอนต่าง ๆ ตามกฎระเบียบที่กำหนด โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ที่ซ้ำเพราะต้องเป็นตามระบบการเบิกจ่าย ดังคำกล่าวที่ว่า (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“พวกผมเป็นข้าราชการ ต้องทำตามระเบียบกฎหมาย เพราะหากผิดพลาดไปลูกเมียผมลำบากใครจะรับผิดชอบ เพราะบางครั้งนายกเขาอยู่ในวาระแค่ 4 ปี”

“ในการปฏิบัติงานร่วมกับนักการเมืองท้องถิ่นนั้นผู้ที่ เป็นข้าราชการประจำต้องปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวัง หากทำผิดพลาดอาจถึงขั้นต้องออกจากข้าราชการเพราะข้าราชการฝ่ายการเมืองก็เป็นที่ ในบางครั้งเมื่อนักการเมืองท้องถิ่นเข้ามารับตำแหน่งก็สั่งการให้ดำเนินการต่าง ๆ อย่างเร่งรีบ โดยละเลยระเบียบกฎหมายที่ถูกต้อง เมื่อข้าราชการประจำปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ก็จะถูกกล่าวโทษว่าบกพร่องในหน้าที่”

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า นายก อบต.ขาดประสบการณ์ในการทำงานและขาดหลักการในการทำงานที่ถูกวิธี อีกทั้งยังขาดความร่วมมือกับปลัด อบต. และขาดความรักสามัคคีในองค์กรบริหารส่วนตำบล จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกันได้ง่ายขึ้น

สาเหตุของความขัดแย้งระหว่างนายก อบต.กับปลัด อบต. นั้นเกิดมาจากการที่นายก อบต.ตัดสินใจทำลงไปอย่างรวดเร็วโดยไม่คำนึงถึงขั้นตอนที่ถูกต้องก็อาจเป็นเพราะว่านายก อบต. เล็งเห็นถึงผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ จึงขาดการไตร่ตรองที่รอบคอบ ดังคำกล่าวที่ว่า (นาย ค.นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“นักการเมืองท้องถิ่นไม่คำนึงถึงกฎระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ เคยชินกับการสั่งการที่เน้นเพียงการดำเนินงานที่สะดวกรวดเร็ว เห็นผลในทันที”

การที่นายก อบต.ดำเนินโครงการถมดิน หมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บน โดยไม่ผ่านการยื่นเรื่องกับทางปลัด อบต.ก่อน เพราะคิดว่าว่าจะผ่านขั้นตอนตรงนี้ไปได้ก็จะทำให้เสียเวลาไปอย่างมาก จึงได้ดำเนินการไปเลย ทั้งนี้ถ้ามองจากสาเหตุแล้วอาจเป็นเพราะว่านายก อบต.จะได้รับประโยชน์ใน ส่วนของการดำเนินโครงการถมดิน หมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บน อย่างเช่น ได้รับประโยชน์ในฐานะเสียงของตัวเองก็เป็นไปได้ ดังคำกล่าวที่ว่า (นาง จ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“นายก อบต.ใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ทางการเมืองนอกเหนือกฎหมายและกฎระเบียบ เพียงคิดว่าจะสามารถขับเคลื่อนนโยบายหรือยุทธศาสตร์การทำงานของตนเองที่ได้ให้สัญญา กับประชาชนไว้ได้อย่างรวดเร็ว”

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า สาเหตุของความขัดแย้งครั้งนี้ก็อาจเนื่องมาจากนายก อบต.ต้องการช่วยเหลือประชาชนอย่างแท้จริง อยากให้ประชาชนได้รับความ สะดวกสบาย ได้รับความปลอดภัยแก่ชีวิต และอีกประเด็นก็คือ เมื่อนายก อบต. มีการถมดินเร็วก็ทำให้นายก อบต.นั้นเป็นที่รักใคร่ของประชาชนในหมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บน อีกด้วย

จากข้อความดังกล่าว พบว่า ประชาชนมักให้ความชื่นชอบในการปฏิบัติงานของนายก คือ อบต.ความรวดเร็วในการทำงาน การแก้ไขปัญหาที่รับปากไว้กับประชาชนได้รวดเร็วมากเท่าใดก็ส่งผลต่อการลงคะแนนเสียงให้ได้กลับมาบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอนาคตได้มากขึ้น เท่านั้น แต่ในส่วนของกรนำนโยบายหรือสิ่งที่นักการเมืองท้องถิ่นได้รับปากกับประชาชนมา ปฏิบัตินั้นจะเป็นเรื่องของผู้ปฏิบัติคือ ข้าราชการประจำ ซึ่งในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต้องมีระยะเวลาหรือกระบวนการในการดำเนินงานเป็นขั้นตอนตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ หากเร่งรีบ ดำเนินการอาจก่อให้เกิดความผิดพลาด ผิดระเบียบกฎหมายได้ แต่การดำเนินการให้เป็นไปตาม กระบวนการดังที่ได้กล่าวถึงข้างต้น ก็อาจล่าช้า ไม่ทันใจนักการเมืองท้องถิ่นได้ในเวลาเดียวกัน ดังนั้น ข้าราชการประจำต้องมีเทคนิคในการให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานกับนักการเมืองท้องถิ่น

ต้องพยายามลดความกดดันซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นมักจะกดดันให้ข้าราชการประจำต้องเร่งดำเนินการให้อย่างแนบเนียนอย่างที่สุด

จากข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เอกสารและจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยค้นพบว่า สาเหตุความขัดแย้งระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการประจำในเรื่อง ผลประโยชน์ทางการเมืองและจากการพิจารณาพบว่า โครงการถมดิน เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ 1) ผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้เกี่ยวข้อง คือการที่นายท อบต. ดำเนินโครงการถมดิน หมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บน โดยไม่ผ่านการยื่นเรื่องกับทางปลัด อบต. ก่อน เพราะคิดว่าน่าจะผ่านขั้นตอนตรงนี้ไปได้ก็จะทำให้เสียเวลาไปอย่างมาก จึงได้ดำเนินการไปเลย ทั้งนี้ถ้ามองจากสาเหตุแล้วอาจเป็นเพราะว่านายท อบต. จะได้รับประโยชน์ในส่วนของการดำเนินโครงการถมดิน หมู่ 8 บ้านโพธิ์บน อย่างเช่น ได้รับประโยชน์ในฐานะเสียงจากประชาชนทำให้ประชาชนชื่นชอบ ครั้งหน้าก็สามารถเป็นนายกได้อีก 2) ผลประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน คือโครงการถมดิน ทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์คือประชาชนปลอดภัยเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สิน ประชาชนได้รับความสะดวกสบาย ถ้าไม่มีโครงการที่บริเวณนี้อาจทำให้คนที่สัญจรผ่านไป ผ่านมาได้รับอันตรายได้ 3) ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุเงินทอง คือนายท อบต. อาจมีผลประโยชน์ที่เกี่ยวกับเรื่องของรับเหมา เป็นเปอร์เซ็นต์

จากสาเหตุของความขัดแย้งดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอ ความคิดของนายท อบต. และ ปลัด อบต. ในความคิดดังนี้

จากประสบการณ์ทำงานของผู้วิจัย มองว่าการทำงานของปลัด อบต. ว่ามีปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับมากเกินไป ซึ่งบางครั้งก็ไม่มีการผ่อนหนักให้เป็นเบาเลย อันเนื่องมาจากปลัด อบต. มีค่านิยมในการทำงานที่ยึดกฎระเบียบ แต่นายทมีการบริหารงานที่เอนเอียงไปกับประชาชนมากเกินไปโดยไม่คำนึงถึงกฎระเบียบข้อบังคับ ในบางครั้งก็มากจนเกิน โดยทำเพื่อเป็นประชาชนที่เป็นฐานเสียงโดยไม่คำนึงว่า ถ้าปลัด อบต. มีการเซ็นอนุมัติโครงการไป แล้วอะไรจะเกิดขึ้นกับตัวปลัด อบต. ซึ่งก็ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งตามมา

ตลอดจนสาเหตุจากการสื่อสารข้อมูลในองค์กร ซึ่งมองจากทั้งสองฝ่ายมีการสื่อสารกันที่ไม่ดี ไม่มีการสื่อสารกัน เมื่อเกิดการทะเลาะขัดแย้งกัน ยิ่งขาดการสื่อสารคือ เมื่อจะมีการคุยประชุม หรือวางแผนอะไร ก็ต้องผ่านคนกลาง ซึ่งในบางครั้งก็ทำให้การสื่อสารนั้นผิดพลาดไปบ้าง

อีกประเด็นในเรื่องของสาเหตุจากผลประโยชน์ในตำแหน่งหน้าที่การงาน เห็นได้ชัดเจนว่านายท อบต. ได้ผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่การงานอยู่พอสมควร ไม่ว่าจะเป็นโครงการหรืออะไรก็ตาม ไม่ว่าผลประโยชน์นั้นจะมาในรูปของผลตอบแทนในเรื่องเงินหรือฐานเสียงก็ตาม ส่วนปลัด อบต. นั้น คงยึดกฎระเบียบในการทำงาน โดยที่ไม่ยึดอยู่กับตำแหน่งหน้าที่ เพราะคิดอยู่เหมือนกันว่า ถ้าหากอนุมัติโครงการไปแล้ว ถ้าผิดกฎระเบียบตัวเองก็ต้องเป็นคนรับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นก็เลยคิดว่า ผู้ไม่อนุมัติแล้วยอมเปลี่ยนที่ทำงานใหม่จะดีกว่า

ผลกระทบความขัดแย้งระหว่างนักรการเมืองกับข้าราชการประจำ

จากการศึกษาความขัดแย้งระหว่างนักรการเมืองกับข้าราชการประจำในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงผลกระทบของความขัดแย้ง โดยอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เอกสารและการจัดเก็บจากการแบบมีส่วนร่วม สามารถสรุปผลกระทบของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็น 2 ประเภท ผลกระทบทางบวกและผลกระทบทางลบ ดังคำกล่าวที่ว่า (นาย ค. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“ผลดีก็มีผลเสียก็มาก”

1. ผลกระทบทางบวก

จากความขัดแย้งกันในโครงการถมดิน หมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บน พบว่า ความขัดแย้งดังกล่าวได้ก่อให้เกิดผลดีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว คือ ทำให้เห็นว่าแต่ละกลุ่มหรือแต่ละฝ่ายมีขอบเขตหน้าที่เพียงใดและทำให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำในการปฏิบัติงาน โดยยึดระเบียบกฎหมายและต้องคำนึงถึงความต้องการของประชาชนไปด้วยเป็นหลัก

ผลกระทบของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างนายก อบต. กับปลัด อบต. ช่วยให้การตัดสินใจดีขึ้น กล่าวคือเมื่อผู้ตัดสินใจได้รับข้อมูลที่มีมุมมองแตกต่างไปจากตน ซึ่งอาจขัดแย้งกันแต่การมีข้อมูลที่หลากหลาย ครอบคลุมมากขึ้น ช่วยให้การตัดสินใจดีขึ้นกว่าเดิมดังคำกล่าวที่ว่า (นาง จ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“ดีจะได้รู้อะไรถูก อะไรผิด”

ทั้งนี้เพราะความขัดแย้งทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องพิสูจน์สมมติฐานและความเชื่อของแต่ละฝ่ายต้องเผชิญกับความคิดใหม่และต้องพิจารณาในการปรับจุดยืนใหม่ของตน อย่างไรก็ตามคนส่วนใหญ่ยังไม่พอใจที่จะดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว จึงปล่อยให้ความขัดแย้งเกิดบานปลายจนกลายเป็นความแตกแยกขึ้น บ่อยครั้งที่ความขัดแย้งช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดและแนวทางใหม่ ซึ่งจะนำมาสู่การเกิดสิ่งใหม่และการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ความขัดแย้ง ส่งเสริมให้คนเกิดความภักดีต่อกลุ่ม ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจที่จะทำงานของกลุ่มหรือของหน่วยงานให้มีความสำเร็จ ซึ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความขัดแย้งเชิงความคิด ที่แตกต่างกัน ย่อมนำมาสู่การเปิดกว้างในการนำความคิดเหล่านั้นมาอภิปรายถกเถียงกันอย่างเต็มที่ ส่งผลให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดความผูกพันต่อองค์การเพิ่มขึ้น (นาง จ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557) ดังคำกล่าวที่ว่า

“ความขัดแย้งทำให้ปัญหาที่เคยถูกมองข้ามหรือที่ถูกกลบเกลื่อน ได้รับความสนใจนำมาพิจารณามากขึ้น อีกทั้งความขัดแย้งเป็นแรงจูงใจให้คนทั้งสองฝ่ายรู้และเข้าใจถึงจุดยืนของกันและกันได้มากขึ้น”

นอกจากนี้จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า การเกิดความขัดแย้งทางการเมืองนายก อบต.กับปลัด อบต.นั้นส่งผลดีก็คือ การบริหารงานมีกระบวนการกลั่นกรองข้อมูลดีขึ้น และช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ และหลากหลายในการแก้ปัญหา

2. ผลกระทบทางลบ

ความขัดแย้งกันที่เกิดขึ้นระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับข้าราชการประจำนั้น ก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบที่ตามมาต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ก็คือเกิดความขัดแย้งกันระหว่างผู้บริหารซึ่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นกับพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นข้าราชการประจำ ในลักษณะผู้บังคับบัญชาที่มีความขัดแย้งกับผู้ใต้บังคับบัญชาอันเนื่องจากความแตกต่างในสถานภาพ เข้าหมาย ค่านิยมหรือการรับรู้ นอกจากนี้การควบคุมที่เข้มงวดยอมทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีการระมัดระวังตนเองมากขึ้น กล่าวคือผู้ที่ปฏิบัติงานเหล่านี้จะให้ความสำคัญไปที่ “ความถูกต้อง ไม่ผิดระเบียบ มากกว่าการคำนึงถึงการปฏิบัติงานที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงเกิดความล่าช้าและกลายเป็นปัญหาต่อมา” ดังคำกล่าวที่ว่า (นาง จ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเครียด ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต ทำให้ขาดความริเริ่มสร้างสรรค์ ขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการเกี่ยงงานกัน ผู้ปฏิบัติ หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ ในหน้าที่ที่มอบหมาย ขาดขวัญกำลังใจที่อาจนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง”

ความขัดแย้งกันในโครงการถมดิน หมู่ 8 บ้านเนินโพธิ์บน ยังก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบทางด้านสังคมตามมา คือความเป็นมิตรระหว่างคนทำงานลดน้อยลง จึงก่อให้เกิดความแตกแยก แบ่งเป็นพรรคเป็นพวก ดังนั้นผลที่ตามมาในท้ายที่สุด ก็คือองค์กรขาดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ดังคำกล่าวที่ว่า (นาย ค. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่างเกิดความเครียดจึงทำให้สังคมในการทำงานไม่ราบรื่นมีแต่ปัญหาตามมา”

ความขัดแย้งกันที่เกิดขึ้นระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับข้าราชการประจำก่อให้เกิดอารมณ์เชิงลบที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันอย่างรุนแรง ส่งผลให้แต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดความเครียด ดังคำสัมภาษณ์ (นาย ค. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“เจอหน้ากันก็ไม่มองหน้ากัน มีปัญหาก็ไม่คุยกัน เครียดกันทั้งสองฝ่าย”

ตลอดจนความขัดแย้งทำลายเส้นทางสื่อสารระหว่างบุคคล ดังคำกล่าวที่ว่า (นาง จ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“จะทำอะไรแต่ละอย่างก็ไม่พูดกันต่างฝ่ายก็ให้คนนั้นคนนี้เป็นล่าม”

ความขัดแย้งทำให้การประสานงานในการปฏิบัติงานเกิดการชะงักงัน ทำให้แต่ละฝ่ายเกิดการเล่นพรรคเล่นพ้อง เกิดอคติ ลำเอียง ขาดความยุติธรรมและอาจรุนแรงถึงขั้นให้ร้ายป้ายสี

เพื่อจ้องทำลายกันทุกวิถีทาง ความขัดแย้งทำให้ความพยายามในการทำงานของแต่ละคนในองค์การบริหารส่วนตำบลถดถอยลง ดังคำกล่าวที่ว่า (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“ปลัด อบต. ก็มีพรรคพวก นายก อบต. ก็มีพรรคพวก ต่างฝ่ายก็ต่างเข้าข้างพวกตน”

นอกจากนี้จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า การเกิดความขัดแย้งระหว่างนายก อบต. กับ ปลัด อบต. จะส่งผลกระทบต่อองค์การบริหารส่วนตำบล ยังส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพขององค์กร เนื่องจากบุคคลจะทำงานเฉพาะส่วนที่ตนรับผิดชอบหรือที่ถูกสั่งให้ทำเท่านั้น การที่เป็นเช่นนี้จากฝ่ายข้าราชการประจำระหนักรับถึงการถูกสั่งย้ายของปลัด อบต. ถึงแม้ทำงานตามกรอบระเบียบอย่างจริงจัง

ปลัด อบต. ขัดแย้งด้านโครงการจึงได้รับผลกระทบเชิงลบ คือ ปลัด อบต. มีการบริหารงานตรงไปตรงมา ยึดกฎระเบียบของทางราชการอย่างเข้มงวด มีการบริหารเงินงบประมาณเน้นหลักความคุ้มค่า โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ และใช้จ่ายงบประมาณตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้ล่วงหน้า มีการปฏิบัติงานตามแผนยุทธศาสตร์อย่างสอดคล้องและต่อเนื่อง มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาและมีความทันสมัยของเทคโนโลยีและสามารถนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในองค์กรได้อย่างเหมาะสม เป็นคนดี คนเก่ง รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีการบริหารอย่างโปร่งใส สุจริตและเที่ยงธรรม แต่เป็นคนที่ยึดติดกับตำแหน่งมากเกินไป มีการศึกษาสูง ไม่ค่อยพูด ขาดการประสานงานกับผู้บังคับบัญชา ไม่ค่อยชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ ให้นายกฟัง บางโครงการหรือบางนโยบายก็มีการตอบสนองช้า เพราะต้องไตร่ตรองพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน บางครั้งก็ไม่ต้องสนองนโยบายอย่างเช่น โครงการถมดิน หมู่ 8 จึงทำให้ปลัด อบต. ได้รับผลกระทบ คือ ปลัด อบต. ต้องเปลี่ยนสถานที่ทำงานใหม่ เพราะขัดแย้งนโยบายของนายก อบต. และช่วงที่อยู่ระหว่างการย้ายสถานที่ทำงาน ปลัด อบต. ก็มีการทำงานที่ไม่เรียบร้อย คือ ไม่มีการตรวจทาน เมื่อมีโครงการอะไร ปลัด อบต. ก็จะอนุมัติโดยไม่มีการคิดพิธีรีตรองอะไรทั้งสิ้น คือ เช่น โดยไม่ต้องอ่าน เพราะตนเองก็ต้องย้ายสถานที่ทำงานอยู่แล้ว และมีการประชุมหรืออบรมก็เข้าร่วมประชุมบ้าง ไม่เข้าร่วมประชุมบ้าง

จากการศึกษาความขัดแย้งระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการประจำในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงผลกระทบ ของความขัดแย้งโดยอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เอกสารและการจัดเก็บจากการแบบมีส่วนร่วม สามารถสรุปผลกระทบของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นออกเป็นความคิดแยกออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

ฝ่ายนายก อบต. จะมองว่าเมื่อปลัด อบต. ไม่เชื่อฟังนายก อบต. ก็ไม่สามารถอยู่ร่วมงานกันได้เพราะว่าถ้าหากอยู่ร่วมงานกันก็ต้องช่วยเหลือกัน ในบางเรื่อง หรือต้องรู้จักการสื่อสารกันให้เข้าใจ ไม่ใช่ให้นายกคิดฝ่ายเดียว จึงสมควรที่จะโยกย้ายที่ทำงานใหม่เพราะว่าถ้าอยู่ไปก็ส่งผลกระทบต่อการทำงานขาดประสิทธิภาพและการทำงานที่ล่าช้าเพราะว่าขาดการประสานงานอันดีต่อกัน

ส่วนปลัด อบต. ก็มองว่าผลกระทบครั้งนี้ ทำให้ตนเองต้องย้ายที่ทำงานถือว่าเป็นผลกระทบที่ใหญ่หลวง แต่เนื่องด้วยไม่สามารถที่จะอยู่ได้ก็ต้องมีการเปลี่ยนย้ายที่ทำงานใหม่ เพราะว่าถ้าขึ้นอยู่กับที่อีกอันใจเพราะว่าหลักการบริหารงานของปลัด อบต. กับของนายก อบต. ต่างกัน

วิธีการจัดการความขัดแย้งระหว่างนักรการเมืองกับข้าราชการประจำ

จากปัญหาความขัดแย้งระหว่างนักรการเมืองกับข้าราชการประจำในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงวิธีการจัดการความขัดแย้งระหว่างนักรการเมืองกับข้าราชการประจำโดยอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เอกสารและการจัดเก็บจากการแบบมีส่วนร่วม โดยมีแนวทางวิธีการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น มีอยู่หลายวิธีการ ซึ่งแต่ละคนก็อาจเลือกใช้วิธีการที่แตกต่างกันไป ดังคำสัมภาษณ์ของแต่ละคนดังนี้

วิธีการแก้ปัญหาคือความขัดแย้งมีหลากหลาย เช่น การใช้หลักธรรมะเข้ามาบริหารจัดการ คือหลักคุณธรรม ให้ความเป็นธรรมทั้งสองฝ่ายไม่ฟังความข้างใดข้างหนึ่ง มีความเมตตาและมีความอดทนหรือการใช้หลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ได้ แต่ไม่ว่าจะใช้หลักการใดก็ตามสิ่งที่สำคัญเป็นอันดับแรกสุดก็คือ จะต้องตั้งเป้าหมายด้วยคุณค่าที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ ความชัดเจน เป้าหมายที่เหมาะสมต่อการแก้ปัญหาคือความขัดแย้งระหว่างฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำในการบริหารงานของ อบต. หนองบัวได้ แต่การทำให้ทุกฝ่ายได้รับผลประโยชน์ (Win-win Solution) ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลักในชุมชนที่ว่า (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“การแก้ปัญหาคือความขัดแย้งควรใช้การแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยใช้การคุยกันแบบसानเสวนา เพื่อหาข้อยุติที่ดีที่สุด โดยใช้แบบวิธีชนะทั้งคู่ (Win – win) เพื่อให้ได้สิ่งที่ดีที่สุดในการบริหารงาน เพื่อให้งานมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและการปฏิบัติงานที่ถูกต้องที่สุด โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในงานนั้น ๆ เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งที่ไม่เข้าใจกัน”

โดยทั่วไปแล้วคือการจัดการความขัดแย้งระหว่างนักรการเมืองกับข้าราชการประจำที่มีศักยภาพที่จะบรรลุเป้าหมายที่ทุกฝ่ายได้ประโยชน์มีอยู่ 4 รูปแบบด้วยกันคือ 1) การไกล่เกลี่ย 2) การไต่สวน 3) การประนีประนอม และ 4) การเจรจา

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า วิธีจัดการกับความขัดแย้งที่ได้ผลระหว่างนักรการเมืองข้าราชการประจำ ในกรณีการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ได้แก่ การประนีประนอมมากที่สุด ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่านักรการเมืองกับข้าราชการประจำต้องการแสวงหาความลงตัวในการจัดการความขัดแย้งด้วยความเชื่อว่าการเกิดความขัดแย้งไม่ส่งผลคืออย่างแน่นอน แต่ละคนมีประสบการณ์จากการทำงานในท้องถิ่นมาแล้ว นักรการเมืองบางคนมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ก่อให้เกิดความเกรงใจหรือการยอมรับนับถือจากข้าราชการครู กำนัน ฯลฯ เช่นเดียวกับข้าราชการประจำที่มีตำแหน่งหน้าที่บางคนเป็นผู้บริหารสูงสุดในฝ่ายข้าราชการประจำ เป็นหัวหน้าส่วนราชการ ซึ่งมีวุฒิภาวะเพียงพอ

มีประสบการณ์ทำงานร่วมกับผู้อื่นมานานบางคนทำงานเป็นเวลา 10 ปีขึ้นไป เป็นต้น จึงนิยามการ ประนีประนอม คือเป็นลักษณะของการแก้ปัญหาแบบยืนยันทันทีรักษาผลประโยชน์ของตน ขณะเดียวกัน ก็ให้ความร่วมมือที่จะแก้ปัญหา โดยใช้วิธีการเจรจาต่อรองเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้รับประโยชน์หรือ เกิดความพึงพอใจบ้างในลักษณะพบนกันครึ่งทาง ถึงแม้จะเป็นวิธีการที่ไม่มีใครแพ้หรือชนะเด็ดขาด ก็ตาม จึงอาจเป็นการใช้อำนาจอิทธิพลของกลุ่มมาเจรจาตกลงกันภายใต้ข้อจำกัดด้านเวลา สาเหตุ เพราะต่างฝ่ายต่างทำงานร่วมกัน นักการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบาย ข้าราชการประจำและเป็นผู้ นำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดเป็นผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของนักการเมืองที่วางไว้ และข้าราชการ ประจำก็หวังที่จะก้าวหน้าในหน้าที่การงานซึ่งนักการเมืองสามารถหยิบยื่นโอกาสให้ได้ต่างฝ่ายต่างมี ความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกัน ต้องมีลักษณะการประนีประนอมมีการถนอมน้ำใจกันและกัน แต่ละ ฝ่ายพอใจในการได้รับผลประโยชน์ที่จัดสรรในแต่ละครั้ง นอกจากนี้นักการเมืองบางคนที่ได้รับการ ขอมรับนับถือ และมีพฤติกรรมทางการบริหารด้วยการประนีประนอมเป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย ความขัดแย้ง จึงทำให้มีทางออกในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งสถานการณ์ที่เหมาะสมกับรูปแบบ การจัดการความขัดแย้ง รูปแบบการประนีประนอม คือ (นาง ช. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

1. ถึงแม้เป้าหมายจะมีความสำคัญแต่ไม่คุ้มกับความพยายามที่จะเอาชนะ
2. เมื่อคู่ขัดแย้งมีอำนาจพอ ๆ กัน แต่มีเป้าหมายที่ต่างกันอย่างชัดเจน
3. เพื่อให้สามารถตกลงกันได้ชั่วคราวในประเด็นที่ซับซ้อน
4. เพื่อให้ได้วิธีแก้ปัญหภายในเวลาที่จำกัด
5. ใช้เป็นตัวแทนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเมื่อวิธีการร่วมมือและการเอาชนะ

ไม่ได้ผล

วิเคราะห์การจัดการความขัดแย้งและข้อเสนอแนะในการสร้างความสมานฉันท์ทางการเมือง ระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการประจำในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี

จากแนวคิดของข้าราชการประจำต่อพฤติกรรมของนักการเมือง มักใช้อำนาจเกินขอบเขต ไม่ให้เกียรติข้าราชการประจำ ไม่รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ คิดแต่เรื่องผลประโยชน์ และ นโยบายของตนเองโดยไม่คำนึงถึงระเบียบ กฎหมาย

ในส่วนของนักการเมืองมีแนวความคิดต่อพฤติกรรมของข้าราชการประจำที่เป็นอุปสรรคต่อ การปฏิบัติงานร่วมกัน คือการ ไม่เคารพผู้บังคับบัญชาและการไม่ปฏิบัติตามนโยบายของผู้บังคับบัญชา หรือนักการเมืองที่ต้องการทำประโยชน์ให้กับประชาชน โดยอ้างว่าผิดระเบียบ ไม่สนองนโยบาย และเข้าครอบงำการทำงานฝ่ายการเมือง ขาดความสามัคคี ขาดการทำงานร่วมกันเป็นทีม เกิดการ แบ่งพรรคแบ่งพวกระหว่างพนักงานด้วยตนเอง (นาย ค. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ดังนั้นวิธีการสร้างความสมานฉันท์ระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการประจำ ความคิดเห็น ของนักการเมือง เชื่อว่าหากนักการเมืองไม่เข้าไปก้าวก่ายการทำงานของข้าราชการประจำมากนัก

การให้ความสนิทชิดเชื่อเป็นกันเอง เสมือนเป็นเครือญาติโดยไม่คิดแต่เพียงว่าข้าราชการประจำเป็นผู้ได้บังคับบัญชาที่จะสั่งการใด ๆ ก็ได้และการจัดให้มีกิจกรรมร่วมกันจะเป็นการสร้างความสามัคคีกันขึ้นระหว่างกันได้

ในส่วนของข้าราชการประจำเห็นว่า การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การจัดกิจกรรมสังสรรค์ พบปะหรืออบรมสัมมนาด้วยกันบ่อย ๆ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง จะทำให้เกิดความรักสามัคคีกันขึ้น บรรยากาศในการทำงานดูอบอุ่น ทำงานสบายใจและการจัดเวทีเปิดโอกาสให้ข้าราชการประจำแสดงความคิดเห็นในการทำงานทำให้ความสามัคคีกันขึ้นในองค์กรได้

ทั้งสองฝ่ายเชื่อว่า แนวทางการสร้างความสามัคคีกันที่เสนอมานี้จะทำให้มีความเข้าใจซึ่งกันและกันยอมรับฟังความคิดเห็นของอีกฝ่ายหนึ่ง ทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองหรือข้าราชการประจำจะให้ความร่วมมือกันในการทำงาน ข้าราชการประจำทำงานด้วยความสบายใจ ตั้งใจมุ่งมั่น เสียสละในการทำงาน เพื่อผลงานที่ประสบผลสำเร็จร่วมกัน นำมาซึ่งรางวัล เกียรติยศ ชื่อเสียงขององค์กร ซึ่งแนวทางการสร้างความสามัคคีกันนี้ได้ผลภายใต้เงื่อนไขที่ทั้งสองฝ่ายชนะ-ชนะทั้งคู่ และต่างฝ่ายต่างยอมรับและปฏิบัติตาม โดยหน่วยงานหรือองค์กรอื่นสามารถนำไปใช้ได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นวิธีการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างการเมืองฝ่ายข้าราชการประจำในการบริหารงานของ อบต.หนองบัวจึงควรใช้วิธีการประนีประนอม แต่พบว่าวิธีการจัดการความขัดแย้งระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการประจำในรูปแบบอื่นที่มี 3 รูปแบบ ได้แก่ ไกล่เกลี่ย ใต้สวนและการเจรจาไม่ได้นำไปใช้แก้ไขปัญหาคความขัดแย้งก็เนื่องจากแต่ละวิธีมีข้อจำกัด ดังนี้

1. การไกล่เกลี่ยเป็นการปฏิบัติการของบุคคลที่สาม ในกรณีที่คู่กรณีไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยทางการเจรจา เพื่อให้คู่กรณีทำความเข้าใจกันในเรื่องปัญหา แต่ในลักษณะของการไกล่เกลี่ยก็มีแนวทางในการดำเนินการออกเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ

- 1.1 การไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง หมายถึง กระบวนการที่คู่กรณีซึ่งอาจจะเป็นบุคคล หรือกลุ่มบุคคลใช้ในการแก้ไขปัญหาค โดยสมัครใจมาพูดคุย อภิปรายถึงความแตกต่างกันในเรื่องต่าง ๆ และเนื่องจากเป็นความสมัครใจที่คู่กรณีหันมาพูดคุยกัน จึงเป็นการร่วมกันหาทางออกต่าง ๆ แล้วจึงร่วมกันตัดสินใจนำไปสู่ผลที่คู่กรณีพอใจ ถ้าคู่กรณีเข้าใจกระบวนการและสามารถสื่อสารกัน ได้อย่างดี ไม่ต้องมีคนกลางมาเป็นผู้กำกับกระบวนการ แต่โดยส่วนใหญ่กว่าที่จะตัดสินใจมาร่วมเจรจา ความขัดแย้งก็กลายเป็นข้อพิพาทอย่างรุนแรง จำเป็นต้องมีคนกลางมาทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยที่เรียกว่า การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง

จะเห็นว่า กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางเป็นแนวทางที่ขยายเพิ่มเติมจากการเจรจา โดยมีบุคคลที่สามซึ่งเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้อง บุคคลคนที่สามนี้ไม่ได้มี

อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจปัญหาโดยตรง แต่คนกลางนี้จะช่วยคู่กรณีที่เกิดความขัดแย้งกัน เพื่อให้บรรลุข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับ โดยความเห็นพ้องต้องกัน ในประเด็นข้อพิพาท ทั้งการเจรจาต่อรอง และการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง เปิดทางให้อำนาจแห่งการตัดสินใจอยู่ที่คู่กรณีที่มีความขัดแย้งกัน

นอกจากนั้น การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างสมัครใจ โดยที่คู่กรณีต้องเต็มใจยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่นที่จะมาช่วยจัดการแก้ปัญหาความขัดแย้ง การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางมักจะเกิดขึ้นเมื่อคู่กรณีมีความเห็นว่าเขาไม่อาจจะร่วมกันแก้ไขได้โดยลำพังและเมื่อหนทางแก้ปัญหาไม่เพียงการอาศัยความช่วยเหลือของบุคคลที่สามเท่านั้น ดังคำกล่าวที่ว่า (นาย ค. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“การเจรจาไกล่เกลี่ยไม่สามารถนำไปแก้ไขปัญหาความแย้งระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับข้าราชการประจำได้ เพราะว่าการเจรจาไกล่เกลี่ย คนกลางไม่มีหน้าที่ ไม่มีอำนาจไปตัดสินใจและกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยจะใช้วิธีการเจรจาโดยใช้ความต้องการ โดยไม่มุ่งยึดจุดยืน จึงยากต่อการเจรจา ”

1.2 การไกล่เกลี่ยโดยคนกลางเป็นเพียงผู้ช่วยติดต่อ โดยใช้ความพยายามของบุคคลที่สามที่จะนำคู่พิพาทมาพบปะเพื่อพูดคุยและปรึกษาหารือร่วมกัน อันเป็นการใช้ความพยายามในการระงับความขัดแย้ง โดยการช่วยติดต่อเสนอแนะให้แก้ไขและร่วมเจรจาด้วย แต่อาจนำไปสู่การเชื่อใจให้มาแก้ไขเพื่อร่วมมือเจรจาในกรณีที่เปลี่ยนเป็นการไกล่เกลี่ย ดังคำกล่าวที่ว่า (นาย ค. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง คือ การที่คนกลางทำหน้าที่ช่วยในการติดต่อให้คู่กรณีเพื่อหาทางออก ไม่มีลักษณะเป็นการบังคับ แต่มีเสรีภาพเต็มที่ในการที่จะรับหรือไม่รับทางออกของผู้ไกล่เกลี่ยที่เสนอให้ และสำหรับด้านผู้ไกล่เกลี่ยเอง ก็มีเสรีภาพที่จะเสนอการไกล่เกลี่ยของเขาต่อไปหรือจะหยุดไกล่เกลี่ยเมื่อใดก็ได้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้ การไกล่เกลี่ยจึงต้องอาศัยความยินยอมของคู่กรณีเป็นสำคัญ”

2. การไต่สวนเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาแก้ปัญหาในเรื่องของความขัดแย้งได้ ซึ่งในการไต่สวนอยู่นั้น จะสามารถค้นพบความถูกต้อง ในวงจำกัดเฉพาะข้อเท็จจริงเท่านั้น ไม่มีลักษณะชี้ขาด รายงานดังกล่าวไม่มีลักษณะบังคับและไม่มีผลผูกพันให้คู่กรณียอมรับแต่อย่างใด แต่ก็อาจมีประโยชน์ในการยุติปัญหาต่อไปได้ โดยประกอบด้วยบุคคลซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายและสาขาต่าง ๆ การไต่สวนนี้จะทำได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากคู่พิพาทเท่านั้น จึงจะเริ่มกระบวนการไต่สวนได้ ดังคำกล่าวที่ว่า (นาง จ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

“การไต่สวนมีหน้าที่เพียงนำเสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น และเสนอแนะทางออกหรือแนวทางแก้ไขต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเท่านั้น”

3. การเจรจาเป็นกระบวนการของการแสดงออก ซึ่งข้อเสนอที่ต้องการให้ได้รับการตกลงบนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกันในเรื่องที่มีการขัดแย้งทางผลประโยชน์ เป็นต้น ซึ่งโดยทั่วไปการเจรจาเป็นการสร้างความสัมพันธ์ของการต่อรองระหว่างกลุ่มที่รู้ดีที่จะเกิดความขัดแย้งหรือเกิดความขัดแย้งแล้ว แต่ละกลุ่มจึงพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลและปรึกษาหารือกันกันระหว่างบุคคลที่เป็นคู่พิพาท เพื่อแสดงออกในข้อเสนอที่ต้องการให้ได้รับการตกลงบนพื้นฐานร่วมกัน อันเป็นการแสดงถึงความตั้งใจและความพยายามในการเจรจาที่มุ่งหมายให้มีการตกลงระหว่างกัน จึงจำเป็นต้องดำเนินการต่อรอง เพื่อให้ได้บรรลุผลเป็นการตกลงที่จะถือปฏิบัติต่อกันในอนาคต

จะเห็นว่าเมื่อเกิดความขัดแย้ง วิธีที่ง่ายที่สุดก็คือการที่คู่กรณีพยายามที่จะหาแนวทางเพื่อพูดคุย ปรึกษาหารือเพื่อหาทางออกแบบทวิภาคี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อข้อพิพาทระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคลนั้นไม่สลับซับซ้อนมากนัก การเจรจาย่อมเป็นทางเลือกแรกและได้ผลดีกว่าการชี้ขาดตัดสินด้วยกระบวนการตุลาการ ทั้งนี้เพราะความยินยอม การเอื้ออำนวยซึ่งกันและกัน โดยนัยซึ่งทุกฝ่ายยอมรับได้จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ดังคำกล่าวที่ว่า (วีระ เกศกมลกุล. สัมภาษณ์. 2557)

“การเจรจานั้นเป็นการพบปะกันระหว่างคู่กรณีเพื่อปรึกษาหารือกัน การเจรจาอาจจะเป็นวิธีเริ่มต้นที่คู่กรณีนำมาใช้ในการระงับข้อพิพาท เพื่อเสนอความต้องการของแต่ละฝ่ายให้ทราบ หากแต่ละฝ่ายพยายามละจุดยืนที่แข็งกร้าวของตัวเอง โดยมองไปที่ผลประโยชน์ อันเกิดร่วมกันทั้งสองฝ่าย การเจรจาจะราบรื่นและมีทางออกได้ง่ายขึ้น แต่ถ้าคู่กรณียึดมั่นในจุดยืนของตัวเองจะทำให้เกิดทางตัน ด้วยเหตุนี้คู่กรณีอาจจะหาแนวทางแก้ไขด้วยสันติวิธีในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป”

ข้อจำกัดของการเจรจาก็มีอยู่มาก เช่น มีปัจจัยอื่นมาบีบบังคับไม่ให้คู่เจรจาเข้าร่วมเจรจาได้หรือเจรจาไม่บรรลุผลสำเร็จ เนื่องจากผลประโยชน์ของแต่ละฝ่าย การต่อรอง และการไม่ยอมรับในเหตุผลของคู่เจรจารวมไปถึงปัจจัยหรือกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการเจรจาในขณะนั้น ที่มีแนวคิดไม่สอดคล้องกัน

ดังนั้นวิธีการสร้างความสมานฉันท์กันระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการประจำ จึงนิยมใช้วิธีการจัดการกับความขัดแย้งวิธีการประนีประนอมมากที่สุด